

DOLENJSKI LIST

JSKA KNJIŽNICA
A JARCA
MESTO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 330 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje — TEKOCI RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70 3-24

Štev. 3 (461)

LETO X.

Novo mesto, 22. januarja 1959

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje, -Slovenski poročevalec- v Ljubljani

KAKO: MALO ALI VEČ?

Predsedstvo okrajnega sindikalnega sveta sodi, da so osnove okrajnega družbenega plana za 1959 premalo konkretne — Sindikat zahteva prevadnost pri povečevanju delovne sile — Če delavec več naredi, mora imeti tudi večje prejemke

Predsedstvo Okrajnega sindikalnega sveta je zasedalo 15. januarja. Dnevni red je obsegal dve točki: Razprava o predlogu okrajnega družbenega plana in razprava o občnih zborih občinskih sindikalnih svetov. Ker predlog okrajnega družbenega plana še ni pripravljen, so takoj prešli na drugo točko in se družbenega plana dotaknili le v razpravi.

OBČNI ZBORI IN NALOGE, KI ČAKAJO SINDIKATE

Člani so na občnih zborih podružnic pokazali veliko zanimanja za gospodarska vprašanja in družbeni standard. Da bi se to nadaljevalo in predlogi članov izpolnili, moramo na občinskih zborih jasno določiti zahteve sindikata v teh vprašanjih.

Stikom podjetje — komuna moramo se vnaprej posvečati kar največ pozornosti. Čutili je, da se ti stiki zboljšujejo, predvsem skozi vprašanje »dveh tretjin«. Predstavniki kolektivov v zborih protizvalcev žal še vedno premalo sodelujejo s svojimi volivci in delavskimi sveti. Ugotavljati moramo, koliko

zborov proizvajalcev zaseda na ločenih sejah, ker marsikje obstajajo le formalno.

Občinski sindikalni svet mora najeti vprašanje strokovnega in politično ideološkega izobraževanja. Delo je treba razvijati vzporedno s Svobodami, z njimi sodelovati, ker nam lahko pri vzgoji mnogo pomagajo. Predavanja morajo biti izbrana tako, da so delavcem zanimiva. Organizirati moramo seminarje za člane delavskih svetov in vodstva sindikalnih svetov ter podružnic. Potrebna sredstva bodo dala podjetja in občine.

PLAČEVANJE PO UČINKU

Mnogo govorimo o povečanju proizvodnosti in organizaciji dela. Oboje bomo dosegli le skozi boljše plačevanje. To smo do zdaj skušali doseči le skozi razne luknje v knjigovodstvih in na podobne nezakonite načine. Brez težav in na pošten način lahko dosežemo vse to z uvajanjem norm, z akordiranjem in s plačevanjem po enoti proizvoda. Če delavec več naredi, mora zato imeti tudi večje prejemke. Delavec si tega žel in je pripravljen več delati. Dokaz za to so številni primeri popoldanskega šušmarjenja v gradbeništvu in čevljarstvu. Zakaj ne bi takih šušmarjev raje uporabili za delo v podjetju?

Vodstva podjetij morajo temeljito premisli. Sindikat se je čvrsto odločil, da bo brez omahovane zahteval prehod na plačevanje po učinku, uvajanje norm, akordiranje in plačevanje po enoti proizvoda. V okraju je le 45,7% dela v proizvodnih podjetjih normiranega. Industrija obutev Novo mesto je z 91,2% normiranega dela na prvem mestu. Norme pa naj bodo stvarne!

Občinski sindikalni svet ne bodo potrdili nobenega tarifnega pravilnika, ki ne bo kazal napredka v tej smeri. Vsak novi tarifni pravilnik mora uvajati nova delovna mesta z normami, akordi ali s plačevanjem po enoti proizvoda. V nasprotnem primeru bo sindikalni svet tarifne pravilnike zavrnili. Na ta način bomo rešili tudi vrsto drugih vprašanj, kot so »plavla«, zamujanje, nesreče pri delu in drugo.

OKRAJNI DRUŽBENI PLAN
Osnove okrajnega družbenega plana so premalo konkretne. V njih je z predvideno delitvijo sredstev že v osnovi pobito vprašanje družbenega standarda ali »dveh tretjin«.

V družbenem planu je predvideno 6% povečanje delovne sile in 16% povečanje družbenega dohodka. Pri vprašanju delovne sile moramo biti zelo previdni. Ne smemo povečati števila zaposlenih, ker nas izkušnja uči, da novo zaposleni proizvodnjo ovrtajo. Namesto tega moramo povečati proizvodnost in hkrati odločno reševati vprašanje prejemkov na že omenjeni način. Sindikat se s

predvidenim povečanjem delovne sile ne strinja.

V predlogu družbenega plana morajo biti prikazani tudi uspehi dosežani izpolnitve nalog 5-letnega perspektivnega plana. Vse gradivo plana mora biti podrobno obdelano in razčlenjeno. Povedano mora biti, kje bodo stali novi objekti. Če bo predlog okrajnega družbenega plana le načelen, ga bo sindikat odklonil. Isto bomo v še večji meri terjali od občinskih družbenih planov.

DRUŽBENA RAVEN

Razprava o dveh tretjinah je v kolektivih in podružnicah dosegla širok razmah. Razpoložne ljudi za to akcijo moramo izkoristiti. Odločno moramo načeti vprašanje delitve sredstev

v okrajnem planu in v občinskih družbenih planih; ta delitev mora biti taka, da gradnja družbenega standarda omogoči. Se predno bodo družbeni plan sprejeti, moramo ugotoviti, če je temu ustrezno. V družbeni standard moramo usmeriti tudi del amortizacijskih sredstev (tam, kjer je mogoče), ker predpisi to dovoljujejo.

Načelnih razprav o družbenem standardu in dveh tretjinah je bilo do zdaj dovolj. Lotiti se moramo izdelave konkretnih programov v sodelovanju z občinami in določiti moramo vrstni red. Se prej moramo ugotoviti, kolikšna so sredstva, ki z njimi razpolagamo. Izkoristiti je treba vsaka še tako majhna sredstva dveh tretjin in pričeti graditi.

Organizacijska oblika SZDL naj odgovarja krajevnim potrebam

Na zboru volivcev v Dobovi je govoril Franc Kimovec-Ziga

Dobovčane je 13. januarja obiskal njihov poslanec Franc Kimovec - Ziga. Več kot 250 se jih je zbralo na zboru v dvo-ranski Zadrugi doma. Iz breziške občine je prišel predsednik Ivan Kolenc z nekaj predstavnik.

Skrajšano poročilo o dejavnosti občine je podal predsednik SZDL Dobova Jože Urek. To je bilo bolj poročilo o potrebah Dobove, kot o dejavnosti občine na tem področju. Razprava se je razvila predvsem okoli vprašanj, ki jih je načelo že poročilo. Volivci pa so dodali še marsikaj.

V vsej razpravi je bilo čutili nezdrav občutek. Dobovčanov da so zaposleni in da so Brežice krive vseh njihovih težav. Videti je bilo, da si ne znajo pravilno razlagati naše upravne in gospodarske ureditve in prav zato dolžijo občino kot krivca.

Članj SZDL so izrazili željo po izpremembi dosežane načina organizacije. Krajevni odbori SZDL po vaseh, izvoljeni pred dvema letoma, se niso obnesli, ker so imeli premajhno področje dela in niso mogli najti nalog. Organizacijo želijo izpremeniti tako, da bi po vaseh bile osnovne organizacije SZDL.

Večerna mladinska politična šola

V petek zvečer je bilo v Novem mestu prvo predavanje Večerne mladinske politične šole, ki je namenjena vzgoji mladih predavateljev za njihovo delo v mladinskih aktivih. Udeležilo se ga je 35 mladincev in mladink, ki so z zanimanjem poslušali predavanje o razvoju mladinskega gibanja in njegovih nalog; predaval je Miro Thorzevski, sekretar obč. komi-

teja ZKS. V ponedeljek zvečer je mladincev predaval Martin Zugelj, sekretar okr. odbora SZDL, o ozadju sporov med ZSSR in Jugoslavijo.

Razen večerne mladinske politične šole, ki jo vodi okrajni komite LMS, bo občinski komite LMS Novo mesto v kratkem organiziral seminar za vodstva mladinskih aktivov.

Rad bi izpremenili organizacijske oblike SZDL pri vas. Svetujem vam, da to storite in si ustvarite takšne odbore, ki bodo delali, ker so sicer brezpomembni.

Odlok o nacionalizaciji smo sprejeli zato, da bi zaščitili mallega človeka. Pri določanju gradbenih okolišev se je treba kmetijskim površinam kar najbolj izmikati, kot je v tem odloku rečeno. Govorice, da je odlok naperjen proti kmetijskim površinam, so zlonamerne.

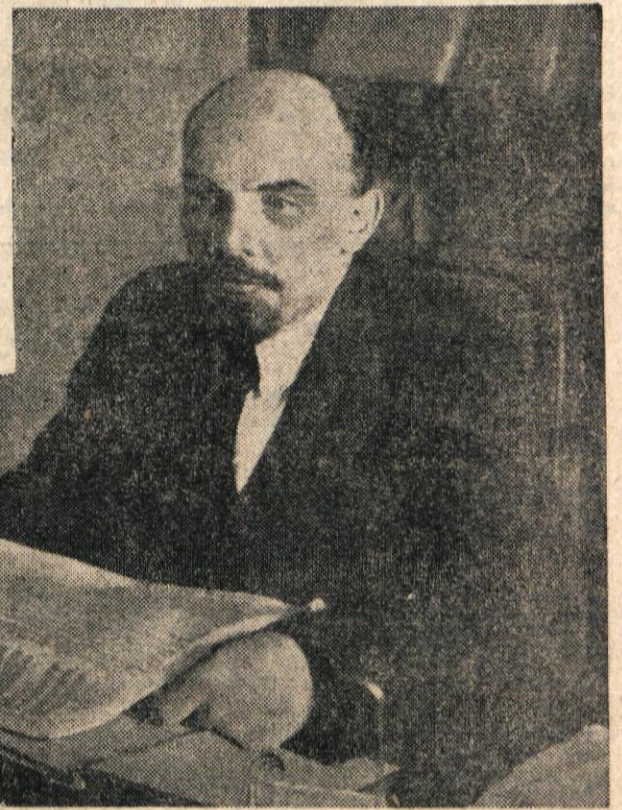
Kot socialistična država stremimo za večjo proizvodnjo v kmetijstvu in jo moramo doseči, ker je ust, ki jedo, vedno priti s sodelovanjem kmeta. Ker vemo, da sam ne more in ni sposoben povečati proizvodnje, mo pomagamo po kmetijskih združenih in mu omogočamo udeležbo v tem procesu skozi novo obliko družbenega upravljanja v združenju — z združnimi sveti. V Sovjetski zvezi so delali drugače in prav zato ob Staljinovi smrti leta 1952 v kmetijstvu še niso dosegli ravni proizvodnje v carski Rusiji. Glejte za zaupanjem v naše ukrepe, ker delamo v dobro delovnega človeka.

Družbenim organizacijam moramo nuditi materialno pomoč. Velikih trgovcev, ki so v predarpiški Jugoslaviji podpirali organizacije, ni več. V proračunih moramo predvideti pomoč za organizacije, primerno stanju, kakršno je.

Podjetja, ki smo jih ustvarili, moramo krepiti. Kmetijstvo bo z uvajanjem strojne obdelave imelo vedno več prostih rok za delo na ostalih področjih gospodarstva. Morali bomo te roke zaposliti.

Ustvarjamo nekaj novega in smo pogosto v velikih težavah. Na zahodu in vzhodu so nam pripravljali dati pomoč pod pogoj, ki so za nas nesprejemljivi. Svoboda in domovina sta le ena. Mi nismo v nobenem bloku, ne v vzhodnem in ne v zahodnem, toda kljub temu imamo povsod mnogo prijateljev. To so velike stvari in na to morate misliti, kadar naletite na težave. Nič ne more vsega idealno rešiti, zato naj bo vaša kritika vedno stvarna in dobronamerna.

VCERAJ JE MINILO 35 LET, OKAR JE UMRL VELIKI MISLEC IN EDEN NAJVEČJIH REVOLUCIONARJEV SVETA: VLADIMIR ILJIČ LENIN. SPOMINJAMO SE NJEGOVEGA DELA IN ŽIVLJENJA, KI JE BILO VSEKOZI POSVEČENO OBRAMBI RESNIČNEGA MARKSIZMA PROTI REVIZIONIZMU. SPOMINJAMO SE NJEGOVH BESED, NAUKOV IN NAPovedI, DA BODO Sli V SOCIALIZEM NARODI IN DRŽAVE PO RAZLIČNIH POTEH. SLAVA SPOMINU NESMRTNEGA BOJEVNIKA ZA NOVI SVET!

Mladina novomeškega okraja v jubilejnim 1959. letu

Mladina v novomeškem okraju bo prav tako kot ostale množične organizacije proslavljala z najrazličnejšimi prireditvami slavno obletnico ustanovitve Parizje in Skoja. Letos bo precej proslav, za katere se je mladina že začela pripravljati.

Med najvažnejše prireditve v letošnjem letu štejemo naslednje:

1. april, otvoritev del na avtomobilski cesti bratstva-enotnosti, bo mladina proslavila na skupnem brigadirskem večeru 28. marca. Ob tabernem ognju bodo stari brigadirji pripovedovali doživljaje z delovnih akcij, mladina pa se bo zabavala še s pesmijo in harmoniko.

V tednu mladosti bodo priredili veliko strelsko tekmo-vanje za občinski in okrajni pokal, katerega se bodo udeležile najboljše ekipe z območja občine oziroma okraja. Razen tega bodo skupno z Aero-klubom priredili v Prečni letalski miting; za najboljše pionirje in mladince bodo organizirani nagradni poleti z motornimi letalom.

V marcu bo svečano odkritje spominske plošče na kraju, kjer so se leta 1943 sestali četni in brigadni sekretarji slovenskih brigad. Mladina se bo udeležila odkritja spominskih plošč, razen tega bo zastopana še pri odkritju spominskih plošč na Dvoru, kjer je bila leta 1940 konferenca Skoja, in pri odkritju plošče na hiši Katje Rupena v Mirni peči.

Pred kongresom ZKS, ki bo v maju oz. juniju, se bo mladina pridružila skupnemu proslavljanju. Na večer pred kongresom bodo v dolejskih gričih zagoreli kresovi.

10. maja bo v Podstenicah velik shod slovenske mladine; tu je bil leta 1943 stanelek glavnega in iniciativnega odbora Zveze slovenske mladine. To proslavo bo organizirala mladina novomeškega okraja in bo pritegnila veliko število mladine iz vse naše republike.

Razen tega bo mladina sodelovala na zboru vseh mladih planincev in mladine ter prebivalcev Gorenjske ob svečanem odkritju spomenika prvemu sekretarju Skoja Milovanoviću v Breznici pod Stolom, dalje pri obnovitvi spominskih plošč na Mali planini itd.

10. oktober — obletnico ustanovitve Skoja — in 27. december — obletnico I. kongresa USAJ — bo mladina proslavila s slavnostnimi akademijami, na katerih bodo sodelovali priznani umetniki z izbranim sporedom; na te akademije bodo povabljeni predvojni in medvojni skojevci.

OD 1. DO 19. JANUARJA 1959:

980 NOVIH NAROČNIKOV

Medtem ko smo dobili v prvih dvanajstih januarskih dneh 646 novih naročnikov, so nam jih pismonoše, učitelji, nekatere organizacije in aktivisti pridobili v zadnjem tednu še 334. Iz novopriključnih občin je bilo tudi ta teden največ novih naročnikov iz SEVNICE in okolice, najmanj pa s SENOVEGA in okolice. Močno zaostaja občina VIDEM-KRSKO, medtem ko so v občini BREŽICE šele zadnje dni začeli z načrtnim pridobivanjem novih naročnikov okrajnega glasila Socialistične zveze. Da bi kar največ novih bralcev čimprej lahko začelo dobivati pokrajinski tednik našega okraja, ponovno vabimo odbore organizacij SZDL, pismonoše, prosvetne delavce in odbornike drugih društev ter podjetja, kolektive in ustanove, da si Dolenjski list takoj naroče oz. z njim seznanijo nove naročnike in bralce.

Od 1. do 19. januarja se je na DOLENSKI LIST naročilo skupno 980 novih naročnikov iz tehe krajev:

Občina BREŽICE	131 novih naročnikov
Občina SENOVA	43 novih naročnikov
Občina SEVNICA	212 novih naročnikov
Občina VIDEM-KRSKO	86 novih naročnikov
Stari del okraja	390 novih naročnikov
Razne pošte v LRS in FLRJ	105 novih naročnikov
Inozemstvo	13 novih naročnikov

Vsem novim naročnikom sporočamo, da sta l. in 2. številka DOLENSKEGA LISTA razprodani, čeprav sta bili tiskani v precej visoki nakladi. Lahko pa dobijo še 3. številko, dokler traja zaloga.

Od vseh starih in novih naročnikov bodo pobrali naročnino za prvo polletje 1959 pismonoše konec januarja in v februarju

Zdaj jih šele tema prežene s priljubljenih sankaljših in drsaljših. Čeprav je nosek rdeč in lička podobna zrelem jabolkom in je treba počeno plhati v otrple ročice, ne odjenjajo... Zdaj je njihov čas!

Članom SZDL II. terena Novo mesto!

Volitve novega odbora naše osnovne organizacije bodo v nedeljo, 23. januarja, v 2 voliščih: v lokalno bivš. PUTNIKA na Glavnem trgu in na sodišču. Vsak bo dobil obvestilo še posebej na dom.

Kdor se ni vključil v SZDL, se lahko vpiše na volišču!

Odbor.

VREME

ZA CAS OD 22. DO 31. JAN.

Okrog 22. jan. bodo nastopile padavine, sprva bo južno in dež, toda hitro nato sneg in močna ohladitev z burjo. Nato bo sledilo 2-3 dni jasno vreme s hudim mrazom. Okrog 27. jan. bo sneg in topleje, konec januarja pa sopen jasno in hud mraz.

— MLEČNA RESTAVRACIJA V BREZICAH je prvi servisni obrat novega Gospodinskega centra v mestu. Odprli so jo 12. januarja. Velik naval gostov in njihove pohvale povedo, da so izdelki v mlekarji res kvalitetni in da so taki obrati nujno potrebni.

— ZA DAN MLADOSTI bo letos v maju v kopalnici CELULOZE v Vidmu-Krškem centralna pialavna prireditve, združena s proslavo in tekmovalstvom. Sodelovali bodo vsi pialavni klubi Slovenije.

— NA SENOVEG BODO 13. in 15. februarja nadomestne volitve v zbor proizvajalcev in občinski zbor.

— V SEVNICI NAMERAVAJO ustanoviti z novim šolskim letom nižjo glasbeno šolo. Zanimanja za glasbeno vzgojo je med starši in učenci že zdaj veliko.

— DVA NOVA SPECIALI-LISTA je dobilo Novo mesto: dr. Adolf Špiler je pred kratkim uspešno opravil izpit za specialista ftiziologa (za tuberkulozo in pljučne bolezni), dr. Tone Savelj pa pred dnevi izpit za specialista kirurga. Prijatelji in znanci iskreno čestitamo!

— V SMARJESKIH TOPLICAH obiskuje 32 tečajnikov gostinski tečaj. Devet izmed njih se jih bo usposobilo za kuhinjsko osebo, ostali pa za strežno osebo. Tečaj je pripravila okrajna gostinska zbornica.

— LJUDSKA UNIVERZA VIDEM-KRSKO pripravlja fezikovne tečaje za angleščino in nemščino. Zanimanja je veliko.

— NA VSAKIH 9 KM AVTO CESTE je na področju novomeškega okraja postavljen telefonski aparat. Uporabljajo ga lahko v slučaju potrebe vsi koristniki avto ceste, pa tudi okoliško prebivalstvo (ob požaru, nujni zdravniški pomoči in v podobnih primerih). POSEBNO OPOZORILO: čuvajmo telefone, da bodo vedno uporabni!

Valvasorjeva tiskarna

Ob naslovu se človek ne-
hote spomni znane knjige Ja-
neza Vajkarda Valvasorja:
»Slava vojvodine Kranjske«.
Kažejo jo v muzejih in knjiž-
nicah kot starinsko dragocen-
ost. Tiskarna v Vidmu-Krškem,
ki nosi njegovo ime, ni sicer
najsodobnejši tiskarski obrat,
vendar skuša ubirati korak
z razvojem. Priljubni mo-
njenemu utripu.

»Ustanovili smo jo februarja
1955. Pričeli smo zelo skrom-
no. Z bolečino se spominjam
centralizacije tiskarn leta
1948, ko so šle vse lokalne ti-
skarne v Ljubljano in Mari-
bor. Trije grafični delavci v
Vidmu-Krškem smo leta 1953
dopili poizkušati, da bi do-
brili stroje nazaj. Marijan Er-
nest, Jože Rumpret in jaz.«
Naj nam povedal upravnik
Maks Richly. »S pomočjo tak-
ratne mestne občine Videm-
Kriško smo uspeli novembra
leta 1954 dobiti iz Ljubljane
dva regala črk, manjši del

Maks Richly, upravnik Valvasorjeve tiskarne

stavnice in en tiskarski stroj
tiegel. Vse je bilo močno po-
škodovano in nepopolno. Naš
kedog pogleda ga tam. Mimica
tiska nanj ravnokar trobarvni
obrazce, sedem let neizko-
riščen v kleti Srednje tehnič-

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Solidarnost proizvajalcev

Ena od važnih nalog letošnjega leta je, ka-
ko bomo čimbolj smot-
rno porabili tista
sredstva, ki bodo ostala
kollektivno ob zaključnih računih za
lansko leto. Drugače
povedano, gre za to,
kako bomo ta sredstva
simbolj pametno izko-
ristili za posredno iz-
boljšanje življenjskih
pogojev že zaposlenih
delavcev.

V tem je tudi akcija,
ki jo je predlagal sin-
dik in ki je dobila ime »dve tretjini«. Prav je, da omenimo
nekateri napake in skrajnosti pri usmerjanju investicij za
družbeni standard. Nekateri namreč preveč ozko pojmujejo
investicije v objekte družbenega standarda. To niso samo
stanovanja, menze in počitniški domovi, marveč gre še za
mnoge druge probleme, ki vplivajo na položaj delavca v obči-
ni. Njegova življenjska raven je odvisna tudi od večje ali
manjše sposobnosti trgovine, ki ga oskrbuje. Zelo važna je
obrt in usluge, ki jih nudi proizvajalcem. Zdravstvena služba
nikakor ni na zadnjem mestu itd. Vse to in še marsikaj dru-
gega je treba vključevati pod pojem družbenega standarda.
Naslednja slabost je v tem, da imamo pripravljenih zelo
malo načrtov za objekte družbenega standarda. Ljudski odbo-
ri so doslej preveč zanemarjali pripravljane načrtov in zato
smo se znašli v kaj čudni situaciji: sredstva so, načrtov ni.
Sindikati naj bi izvajali politični pritisk za to, da bodo po
občinah začeli brez odlašanja pripravljati ustrezne načrte.
Načrti oziroma programi so prav tako zelo važna stvar. Gre
namreč za vrstni red teh gradenj. Asfalt, neonska razsvetljava
in kegljišča so koristne stvari, toda vprašanje je, če je to
najbolj potrebno, če je to tisto, kar si občani najbolj žele.
Ob takih načrtih je potem seveda težko združevati sredstva
gospodarskih organizacij, čeprav je tako združevanje ne-
izogibno in koristno.

Omeniti moramo tudi strah, ki ga kažejo nekateri gos-
podarstveniki, češ da bo taka usmeritev sredstev škodila gos-
podarskemu razvoju. Vendar menimo, da je taka usmerje-
nost ne le iz politično-delavskih razlogov, ampak tudi iz gos-
podarsko-produktivnih koristina. Ob tovarnah moramo zgra-
diti še mnogo objektov družbenega standarda, ker bo tudi to
omogočilo boljše izkoriščanje strojev, ki jih že imamo. Akcija
»dve tretjini« je torej tudi z gledišča proizvodnje popolnoma
utemeljena in sindikati odklanjajo poizkuse, da bi pospešje-
vale investicij v objekte družbenega standarda prikazali kot
stvar, ki lahko zavre razvoj proizvodnih sil. Seveda pa je ob
tem razumljivo, da je treba znati ločiti pogoje, ki niso v
vseh krajih enaki. Nikakor ne morejo veljati ista merila za
razvite in nerazvite kraje. V nerazvitih krajih so potrebe
po vlaganju v proizvodna sredstva prav gotovo večje kot
v industrijsko razvitejših krajih. To pa je konec koncev
stvar, ki naj jo odloči kolektiv, ki je sredstva ustvaril.

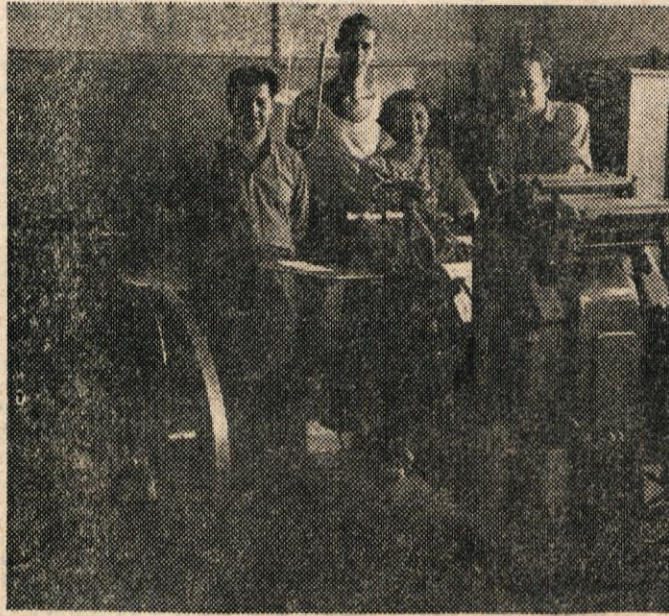
Tovarišica Vida Tomšič je nedavno tega v intervjuju
med drugim dejala, da bodo morali delavski kolektivi svo-
bodno odločati o usmeritvi sredstev: ali za investicije ali za
standard. In prav glede standarda naj bi se uveljavila pred-
vsem želje proizvajalcev samih. Toda, menda se vsi zave-
dajo, da je »svobodno« odločanje predvsem odvisno od tega,
kako smo uspeli informirati proizvajalce o sredstvih, o po-
trebah, kako smo jim omogočili vpogled v to, kaj so osnovni
problemi občanov in kako bi jih lahko rešili. Pravilno infor-
miranje proizvajalcev mora biti ena glavnih nalog ZK, sin-
dikata, SZDL in pravilne družbeno-ekonomske informacije
proizvajalcev-upraviteljev. Ob tem pa je treba razbistri tudi
čudne pojave egoizma v kolektivih, ki razbijajo solidarnost
med delovnimi ljudmi. Gre namreč za to, da ni mogote dro-
biti sredstev na vse občine, iz katerih prihajajo delavci. Upi-
rajo pa se tudi, da bi dajali sredstva občini, kjer živi le nekaj
njihovih delavcev. V sosednji občini ravnajo natanko tako.
Sklep je potem: imejmo sami. Tako potem odločajo mimo
kričevnih potreb po vlaganju sredstev za reševanje problemov
v okviru občinskega plana za manj potrebni »svobodni«
dom in podobno. Zato naj bi ob tej akciji, ki so jo sprožili
sindikati, rasla predvsem zavest socialistične solidarnosti,
solidarnosti interesov posameznika in družbenih interesov.

ne šole v Ljubljani! Najprej
smo ga odpedali v Zagreb na
popravilo, ki je stalo 80 tisoč
dinarjev.

1. marca 1955 smo pričeli
s poskusnim obratovanjem.
1. avgusta istega leta pa z
rednim. Tega leta smo ustvari-
li že 2 milijona 200 tisoč di-
narijev prometa. Naročila so
kar deževala. Februarja 1956
smo kupili še en večji tiskar-
ski stroj ter dokupili nekaj
drugih strojev. Promet smo
povečali na 4 milijone 600 ti-
soč. V letu 1957 smo se selili
v sedanje prostore. Tu je bila
prej kavarna. Kupili smo še
dva nova uvožena stroja: 1 ti-
skarski avtomat in 1 avtomat
za rezanje papirja. Lani smo
kupili še en velik rabljen ti-
skarski stroj. Nanj bi lahko
tiskali tudi časopise. Zdjaj ti-
skamo predvsem obrazce.
Imamo tudi knjigovoznico.
Naročil je dovolj.

»Zelimo povečati poslovne
prostore, izboljšati opremo
knjigovoznice ter kupiti nov
stavni stroj. Ker nimamo
sredstev, so to le tihe želje.«

Stroji teko, vzvodi prena-
šajo vanje snežno beli papir
in ga nato nakladajo na kup,
polnega črnih črk — potiska-
nega. Zbirka strojev v dveh

Pogled v del krške tiskarne

prostorih. Stari tiskarski stroj
iz leta 1893 stoji kot očanev
poleg sodobnega češkega stroja.
Eden ima letnico 1898. Kljub
častitljivi starosti še vedno
puščajo sledove črnih črk na
papirju, ki ga pridne

Ugibanje v Brežicah

Ali naj zgradi oz. uredi kavarno in restavracijo ObLO ali podjetje VINO Brežice? —
Ponuja se izredno lep prostor za nujno potrebne družabne prostore mesta

kavarna. Dovolj prostora je za
kuhinja in vse potrebne sani-
tarije. Na dvorišču stavbe bi
lahko uredili lep restavracijski
vrt, del prostornega dvorišča
pa bi bil uporaben za parkirni
prostor. Zadeva se zatika le pri
sredstvih. Na občini so mnenja,
naj to novo gostišče uredi »Vi-
no« Brežice, češ da ima dovolj
sredstev. Pri podjetju »Vino«
Brežice pa pravilo, da to ne
spada v njihovo dejavnost. Ra-
zen tega bi investicije, kolik-
ot bi sredstva imeli, usmerili
predvsem v gradnjo vinske kle-
ti, ki jo zelo potrebujejo.

Prostore v kleti dajemo na raz-
pologo za takšen gostinski lo-
kal, vendar pod pogojem, da
jim občina priskrbi upravne
prostore v sosednji stavbi, kjer
je zdaj stanovanje. Kolikor
letos ne bo nihče pričel z adap-
tacijo njihovih kletnih prostoro-
v, jih bodo prihodnje leto
preuredili v pisarniške prostore,
ker so jim dosedanj pre-
tesni.

Gospodarske vesti

Zgrajena je nova ladja »Sloboda«.
Jugoslovanski linijski plovidb v Re-
ko so 29. decembra izročili ladjo
»Sloboda«, ki so jo zgradili v lad-
jedelnici 23. maja. Ta ladja ima
2.500 ton nosilnosti, dolga je 24,5 m,
ima Sulzerjev motor s 3.000 KS in
doseže natovljena največjo hit-
rost 16 milj na uro.

Lanskoletni obisk Postojnske ja-
me. V letu 1958 je obiskalo Po-
stojnsko jamo rekordno število
obiskovalcev — 237.288 oseb, kar
je več kot vsa prejšnja leta. Doma-
čih turistov je bilo 154.597, tujih
pa 82.691.

Izvozlili smo 30.000 živih zalcev.
Po podatkih Glavne lovske zveze
FLRJ smo lani izvozlili okoli 30.000
žlvih zalcev.

Brežiška občina ima lepe na-
ravne pogoje za razvoj turizma
in gostinstva. Stanovanjske
skupnosti zaradi pomanjkanja
primernih prostorov ne bodo
mogle ustanovljati menz. Tak-
šen gostinski obrat pa bi v
Brežicah spustil obstoječe gos-
tinske obrate, ki so vsi precej
zastareli, in bi lahko uporabili
nekateri izmed njih za menze.
Če bo ali ne bo, bodo odloča-
la sredstva. Pomoč od drugod
ne bi bila odveč, ker so Bre-
žice prerevne, da bi to nalogo
uresničili same.

Gradbeni okoliši v Spod. Posavju

Komisija za urbanistična
vprašanja v Brežicah je že
razpravljala o dobočivih gradbenih
okolišev. Po odloku o na-
cionalizaciji sestavljajo mesto
Brežice vse naselje od Save
do stadiona. Že zdaj je čutili
potrebo, da bi vključili tudi
naselja Dol. Sentlarjev, Črnivec
in del Brezine, ki leže ob cesti
proti kolodvoru, ker jih Breži-
čani že zdaj smatrajo za del
mesta. V omenjenih naseljih bo
nastalo predvsem vprašanje no-
ve brežiške kanalizacije in bi
jih prav zaradi tega bilo treba
vključiti v sestavo mesta Bre-
žice. Razen tega se na tem
področju razvija tudi živahna
gradbena dejavnost. Urbanistič-
na komisija je prišla do zaključka,
da je treba vzeti kot ožji
gradbeni okoliš mesto Bre-
žice v celoti, zato posameznih
ožjih gradbenih okolišev ni do-

Dvorana Zadrúžnega doma v
Bršljinu je bila nabito polna.
Socialistična zveza je imela
občni zbor. Predsednik je po-
ročil članom o dejavnosti od-
bora v dveh letih, kar je bil
izvoljen. Organizacija ima 600
članov. Tesno je sodelovala z
vsemi družbenimi organizacija-
mi. Priprava je več predavanj,
nudila moralno pomoč Svobodni
Bršljin, posvečala mnogo po-

Nacionalizacija najemnih zgradb v Brežicah

Občinski ljudski odbor je že
naredil prve korake za izvaja-
nje novega odloka o nacionali-
zaciji stanovanjskih stavb in
stavbnih zemljišč. Komisija za
uresničenje te naloge v Breži-
cah je že imenovana. V njej so
predstavniki občine, pravni za-
stopniki, finančni organi in
gospodarski organi. Komisija je
že pričela zbirati gradivo. Ugo-
toviili so, da so posamezni star-
i in onemogli lastniki stavb, ki
so jim edini vir za preživljanje
dohodki od najemnine. Več ta-
kih primerov je v Brežicah-
posamezni pa so v Dobovi, na
Buzeljskem, v Pišecah in Cer-
kljah ter Krški vas. Takšne pri-
mere bo treba reševati življenjsko
alij pa, prizadetim v primeru
nacionalizacije, kakor-
koli zagotoviti sredstva za pre-
življanje.

Papirna konfekcija v Vidmu-Krškem

Delati je pričela lani februa-
rja. Papirna konfekcija in
kartonažni izdelki so njen pro-
izvod. Zdjaj nameravajo pričeti
še z anilinskim tiskom. Stroj za
tisk stane približno 4 milijone
devišnih dinarjev. Odločili so se,
da bodo ta znesek prihranili.
Stroj jim izdeluje Rudnik Se-
novo v kooperaciji s Kovnar-
sko obrtno zadrugo in Celulozo
v Vidmu - Krškem. Stroj (seca-
reerol) bo tiskal v 4 barvah
ovojni papir in embalažo. Zapo-
slujejo predvsem žene. Ker ni-
majo primernih prostorov, se
stiskajo v prostorih, ki jim jih
je odstopila Celuloza.

ločala. Glede Dobove je komi-
sija že načelno sprejela sklep,
kateri gradbena področja bodo
smatrana kot ožji gradbeni
okoliši.

KAJ PA BREGANA?

Odlok Izvršnega sveta o me-
stih in naseljih na področju
LRS bo treba kmalu razširiti
tudi na področje v okolici Bre-
žice, ki sega na ozemlje LRS
in spada na področje občine
Brežice. Z razvojem industrije
se je tam razvila živahna gra-
dbena dejavnost. Zaradi močnega
pomanjkanja stanovanj je pri-
čakovati, da se bodo stanovanj-
ske gradnje razvijale še naprej.
To je zadosten razlog, da bi
tamkajšnje področje proglasili
za naselje, ter tako dobili osno-
vo za določitev ožjih gradbenih
okolišev. Vprašanje komunalnih
naprav bo namreč tudi tam
kmalu postalo pereče.

Prva stanovanjska skupnost ustanovljena v Novem mestu

zornosti mladinski organizaciji
v Bršljinu in imela mnogo sti-
kov z organi delavskega uprav-
ljanja. Bršljinčanji želijo ko-
munalnih del na svojem po-
dročju, vendar ostaja to le pri
željah, ker občina nima dovolj
sredstev. Končno je predsednik
omelil vprašanje stanovanjske
skupnosti Bršljin. Poprosil je
upravilce Gospodarskega cen-
tra Novo mesto tovarišico
Francko Slak, naj članom razi-
loži naloge tega novega organa.

Tovarišica Slakova je članom
SZDL opisala naloge in pomen
stanovanjskih skupnosti, ki na-
stajajo v sedanjem razdobju.
Prva naloga skupnosti je tisto-
kar ljudje najbolj potrebujejo.
V Bršljinu je to pralnica. Po-
dletja v Bršljinu — to so pred-
vsem SGP Pionir, Novoteks in
ZTP postaja Novo mesto — so
že izrazila pripravljenost sode-
lovati, vendar mora pomagati
tudi prebivalstvo. Predlog o
ustanovitvi javne pralnice so

pristojni navdušeno pozdravili.
Ker v Bršljinu skoro ni hiš s
kopalnicami, so predlagali, naj
bi razen pralnice uredili tudi
javno kopalnico.

V razpravi so člani SZDL go-
vorili o mnogih vprašanjih, ki
tajejo Bršljinčane. Predvsem
želijo urediti kanalizacije in
asfaltiranje ceste. Pripravljeni
so pomagati s prostovoljnimi de-
lom. Razprava je bila živahna,
čudno pa je izzvenelo, da so
odklonili poročilo svojega od-
bornika Gustava Jazbička, ki
jim je nameraval poročati o
delu občine.

Stanovanjska skupnost so iz-
volili soglasno. Nato so izvo-
lili še iniciativni odbor za usta-
novitev skupnosti. Ta bo vodil
pripravljalna dela za pralnico
in pripravil statut. Člane 7-
članskega iniciativnega odbora
so izvolili z velikim preudar-
kom. Nato so predlagali še kan-
didate za odbor SZDL, ki so ga
volili naslednji dan.

»NASOBISK«

»SAMO TA POKLIC!«

»Kar se spominjam, vedno
sem si želela: sodnica bi bila
rada! Morda me je v zgodnjih
otročjih letih vabil k temu
očetov poklic — bil je sodnik
v Ptujju; kasneje, ko sem se
odločevala za življenje, se mi
je delo sodnika znova prika-
zovalo v tako lepi luči, da je
bil to zame najidealnejši izmed
vseh poklicev...« nam je od-

govorila tovarišica ANICA
RAIČ, sodnica okrožnega sodi-
šča v Novem mestu, ko smo jo
pred dnevi obiskali na domu
in jo prosili za odgovor:

— Kaj vas je napotilo v ta
poklic?
»Zunaj sem se odločila ne
morda zato, da bi — kot pra-
vite — delila pravico; veliko
bolj me je veselilo delo z ljud-
mi, prilžnost, da lahko z be-
sedo in nasvetom ljudem po-
magam. Včasih je to boleče, a
vidim, da je odkrita beseda
nemalokrat odločilna v življe-
nju drugega človeka. Morda bi
kot zdravnica lahko vidneje
pomagala drugim, a zdaj vem,
da je v sodstvu za to prav ta-
ka prilžnost.«
— A če bi se morali še en-
krat odločiti za življenjski po-
klic? smo ji segli v besedo.
»Samo za ta poklic, verje-
mite mi!« je nadaljevala in
povedala, da je v Ptujju do-

končala 4. razred gimnazije.
Ob izbruhu vojne so Nemci
očeta zaprli, družina je pa bila
tako izseljena v Srbijo. V
Zrenjaninu je tovarišica Anica
leta 1944 dokončala gimna-
zijo, po osvoboditvi Beograda
pa je postala telefonistka v to-
varni sladkorna v Zrenjaninu.
Tu je bila sprejeta tudi v
SKOJ; kmalu je postala pred-
sednica slovenskega mladinskega
društva »France Roz-
man«. Po vrnitvi v Ptuj je leta
1945 prevzela referat za obrt
in industrijo na tamkajš-
njem OLO, hkrati pa je bila
terenska aktivistka. V januarju
1947 je postala članica Partije,
v jeseni istega leta pa se je
lotila študija prava v Ljub-
ljani. Skrbila za izpite se je
prijela še ljubeča skrb za
prvorojenke Majo. Leta 1952
je absolvirala in odšla z mo-
žem — inženirjem gozdarstva
— v Črmošnjice. Gospodinj-
stvo in rojstvo sinčka Silboda
dana leta 1953, odlojenost od
naseljenih krajev, nočni študij
ob petrolejki — vse to ji ni
moglo odvzeti veselja do cilja,
ki ga je dosegla leta 1954. Po
diplomi je avgusta 1954 postala
pripravnica okrožnega
sodišča v Novem mestu; vsak
dan se je vozila v službo iz
Podturna. Leto dni kasneje se
je z družino preselila v Stra-
žo; januarja tega leta je bila
izvoljena za sodnico okrajnega
sodišča v Novem mestu, dela-
la pa je kot sodnica-preisko-
valka na okrožnem sodišču vse
do lanskega septembra. Na
zadnjem zasedanju Ljudske
skupščine LRS je bila pretekli
meste izvoljena za sodnico
okrožnega sodišča — prva že-
na v Sloveniji na takem
mestu.

Vztrajnost in odločna volja
sta značilni za prehojeno pot,
ki leži za sodnico Anico Raič.
In še nekaj, kot je sama do-
dala:
»Vsa ta leta sem delala v
kolektivu, ki mi je rad in
uspešno pomagal, da sem se
lahko zveljavila v delo sodnice.«
Vztrajnost in močna volja
sta premagali vse ovire; ures-
ničili sta deklarišane sanje o ži-
vljenju in poklicu. g

Mladina želi naprej

Zapiski z občinske mladinske konference v Črnomlju

»Mladina naše občine je v ob-
dobju od lanske konference dose-
gla nekaj lepih uspehov, ki pa nas
ne morejo popolnoma zadovoljiti,
ker so po drugi strani ostali nere-
šeni še nekateri problemi, ki za-
virajo nadaljnji razvoj mladinske
organizacije v naši občini — tako
rekoče je začel občinski mladinsko
konferenco, ki je bila pred-
kratkim v Črnomlju, bivši pred-
sednik občinskega komiteja LMS
Franc Kočevar.

Potem je nadaljeval: »Zelo lep
uspeh je dosegel občinski komitej
pri mobilizaciji mladine za mla-
dinske delovne brigade, ki so lani
opravile veliko delo — zgradile so
avto cesto »Bratstva in enotnosti«
od Ljubljane do Zagreba. Samo iz
bivše črnomske občine, torej
brez semiškega predela, ki je bil
še nedavno priključen naši obči-
ni, je v MDB sodelovalo 66 mla-
dincev in mladink, od tega pa jih
je bilo preko 40 iz vrst kmečke
mladine. V občini deluje 14 mla-
dinskih aktivov, od tega 10 v va-
sebi, žal pa ni manj sezonskega
aktivni in bolj ali manj sezonskega
značaja. Mladinska organizacija je
še sibka, ker zajema le 580 mla-
dincev in mladink od okoli 1850,
kolikor jih je na področju občine.
Od tega jih je preko 1200 iz vrst
kmečke mladine.«

TEŽKI POGOJI ZA DELO

Nato je predsednik Kočevar našel
nekaj vzrokov za neaktivnost
mladine. Posamezni aktivji namreč
delujejo v zelo težkih pogojih, po-
sebnost problem pa so prostoro-
i, kjer bi se mladina zbirala in
razvijala družabno življenje. Teh
povodov primanjkuje, brez njih pa
si je težko zamišljati uspešno de-
lo. Predvsem pestro družabno živ-
ljenje, za katero bi prav tako mo-
rali skrbeti mladinski aktivji, bi
lahko opravilo veliko delo pri ak-
ciji za vključitev novih in novih
mladincev in mladink v organiza-

cijo. Tudi propaganda o delu mla-
dinske organizacije, o delu posa-
meznih mladinskih aktivov je bila
doveč slaba in tudi v tem je vzrok,
da je bil dotok mladine v organi-
zacijo tako šibek.

Položaj v vrstah delavske in va-
jenske mladine ni nič boljši. Klubov
mladih proizvajalcev v obči-
ni še nimajo, čeprav ponekod
obstajajo pogoji za njihovo usta-
novitev (Belit, rudnik Kanjarica
itd.). V družbenem in delavskem
slabo zastopana in šele v zadnjem
samoupravljanju je bila mladina
izločena. Namesto prejšnjih šest-
najstih mladincev in mladink so v
nove upravne odbore in delavske
svete izvolili 35 mladincev in mla-
dink, v nove zadružne svete pa je
bil izvoljenih 35 mladih združ-
nikov. Aktivji mladih združnikov
delujejo pri štirih kmetijskih za-
drugah, žal pa njihovo delo ni naj-
boljše, to pa zato, ker v večini
primerov niso našli pravega raz-
umevanja in podpore pri upravnih
odborih kmetijskih združenj. Tudi
vajska mladina je bila največ-
krat prepuščena sama sebi, zato
pa bo naloga novega občinskega
komiteja LMS, da ta položaj po-
pravi, predvsem pa da pomaga
pripravi tečajne za polkvalificira-
ne delavce, po katerih se čuti naj-
večja potreba. Toliko o poročilu.

V razpravi, v kateri so razen de-
legatov sodelovali tudi predstavi-
niki ljudske oblasti, okrajnega ko-
miteta ZKS in LMS, so načeli šte-
vilne probleme, ki tajejo mladinsko
organizacijo v črnomske občini.
Povezava med posameznimi
aktivji je zelo slaba ali pa
je sploh ni, zato ni prišlo do za-
lenih skupnih prireditve, od izme-
njave izkušenj itd. Družabno živ-
ljenje je nerazvito, vsem je bolj
ali manj jasno, da bo dotok mla-
dine v organizacijo večji, če se bo
je sploh ni, zato ni prišlo do za-
žetosti. Razumeti je treba, da
mladina potrebuje zdravo zabavo,

je znano, da so v Črnomlju neka-
tera živila cenejša kot v drugih
industrijskih krajih. Pri tem pa
je seveda najbolj prizadeta delav-
ska mladina, ki sestavlja 80 od-
stotkov vsega Beltovega kolektiva.

V nadaljevanju razprave sta
zbranim mladinskim delegatom iz
črnomske in bivše semiške ob-
čine govorila še predsednik ObLO
Črnomskej tov. Plavec. Tovariš
Zunič je naglasil, da je mladina
v preteklem letu res veliko nare-
dila in pokazala velik polet pri
izvrševanju najtežjih nalog. Sedaj
stoji pred njo, predvsem pa pred
vaško mladino, prav tako pomem-
bna naloga — da pomaga razbiti
nazadnjaško miselnost na vasi, da
propagira modernejši način kme-
tijske proizvodnje, ker se bo le
tako lahko povečal narodni doho-
dek, s tem pa se bo dvignili tudi
življenjski standard ljudi v vseh
občinah. Tovariš Zunič je navedel primer
proizvodnje vina v belokranjskih
in naprednejših krajih in pri tem
pokazal, kaj je krivo, da belo-
kranjski kmetje proizvajajo v iz-
gubo. Prav tako je pozval mladi-
no, naj pomaga streti odpor kmetov
proti preravanju steljnikov v ro-
dovne površine. Poudaril je, da

bo to konzervativno miselnost na
vasi močno odpraviti le ob popol-
ni podpori mladine, ki je za na-
predek veliko bolj dovzetna kot
starejši ljudje.

Tovariš Plavec je med drugim
omelil, da se večkrat neupraviče-
no pobija polet mladih ljudi, nji-
hovo pobudo, s strani starejših,
tudi tistih iz vrst ZK. To je vse-
kakor negativno, skrbeti je treba,
je poudaril tov. Plavec, da se naj-
boljše in najdelavnejše člane LMS
predlaga za člane ZK, ker to za-
služijo.

Po razpravi, ki pa ni bil preveč
razširjena, so izvolili nov 17-članski
občinski komitej LMS, ki ga bo v
bodoče vodil Djurašević. V novem
komiteju so tudi predstavniki mla-
dine iz bivše semiške občine.

Redno letno konferenco, kateri
je prisostovalo preko 60 delegatov
iz vseh predelov nove črnomske
občine, razen njih pa še številni
predstavniki ljudske oblasti, druž-
benih organizacij itd., je po skoraj
trihurnem delu zaključil dosednji
predsednik občinskega komiteja
Franci Kočevar, ki je v zaključ-
nem govoru nakazal nekatere naj-
važnejše naloge, ki čakajo novi
občinski komitej LMS. F. M.

Člani novega občinskega komiteja LMS v Črnomlju

Tončka Majcen SPOMINI NA BORBO

Najprej sem dajala hrano in denar sama, pozneje v juniju pa sem organizirala še vsa tri dekleta, ki so se pomagala internancem v Ivanjici, in pa mojega gospodarja Bluwaisa, ki je bil Zid. Hrano in denar sem oddajala navednemu čevljarju. Imena čevljarja se ne spominjam, bil je po narodnosti Hrvat, star od 30 do 35 let.

Od deklet vem tudi samo za imena Fanči, Marica, Rezika. K čevljarju so prihajali tudi drugi ljudje, verjetno z istimi nalagami, a me ni z nikomer seznanil. Prve dni avgusta 1941 je čevljar odšel. Ostala sem brez povezave. V tem času se je večkrat oglasila pri meni Štefka Kovač iz Gaberskega pri Trbovljah. Pri Kovačevi na domu se je zadrževal dalj časa tovariš Miha Marinko. Poznala me je kot politično bolj razgledano in korajžno, zato se je julija ali avgusta 1941 obrnila name s prošnjo, češ da jo tovariš Marinko pošilja, da nese nekam nazaj pošto. Kovačeva je že prej tovarišu Marinku izjavila, da se sama ne upa prenesti pošte, da pa bo to gotovo storila sestra od Majcena, s čimer se je strinjal. Takoj sva odšli proti kolodvoru, kjer je Kovačeva pustila Marinko, a ga ni bilo več tam.

Ker sem z odhodom čevljarja izgubila zvezo z organizacijo, sem se odločila, da grem konec avgusta 1941 v Klenovik, kjer je bil tudi brat Franc, ki je pribežal tja že 22. VI. 1941. Vložila sem prošnjo na urad za preseljevanje Slovencev. Šef urada je bil polkovnik Jendrašič, ki je bil po osvoboditvi likvidiran. Stanoval je v hiši, kjer sem službovala. Ob neki priložnosti me je poklical k sebi in mi ponudil službo pri tedanjem komandantu Zagreba von Kascheju. Rekel mi je: »Saj veste, da v Sloveniji Nemci selijo ljudi, če pa greste v službo k tako visokemu funkcionarju, boste lahko rešili svoje; pri Bluwaisu tako ne boste mogli ostati, ker so Zidje.« Dejala sem, da se mi zahvaljujem za »skrb«, vendar odklanjam službo, ker Nemce tako sovražim, da bi jim lahko skuhala samo strupa. Prošila sem ga, da bi mi dal čimprej dovoljenje za preselitev v Slovenijo. Opozoril me je, verjetno zaradi tega, ker me je imela njegova žena zelo rada: »Pazite pred kom to izjavljate, za take stvari lahko izgubite glavo«.

Po takratnem nemškem zakonu, ki je pričel veljati 15. oktobra 1941, ni smela biti arjevka v službi pri Zidih, če je bila mlajša od 35 let. Morala sem zato v drugo službo. Imela sem srečo, dobila sem službo pri nekem zdravniku v Rajnerjevi ulici. Bil je kazensko premeščen v Sarajevo, družino pa je imel v Zagrebu. V času, ko sem bila v tej službi, je prišla do mene Jendrašičeva žena z obvestilom, da mislijo ponovno seliti Zide, med drugim tudi mojega bivšega gospodarja Bluwaisa, in da mu naj to sporočim, če vem, kje je. Ves čas sem nestrpno čakala samo na dovoljenje za odhod v Slovenijo. Večkrat sem odšla na Urad za preseljevanje Slovencev, kjer mi je Jendrašič nekoč dejal, da od njih dobim lahko dovoljenje, da pa iz mojega rojstnega kraja ne pošljejo pristanka na vrnitev, ker niso moji domači politično zanesljivi. Zvedela sem, da je to izjavo dal škocjanski župnik Skoda. Jendrašič mi je še dejal, da naj dobim v domačem kraju nekoga, ki bo dal izjavo, da bom pri njem stanovala. Pisala sem Tonetu Borštnarju iz Malkovca, ki je že leta 1941 delal za NOB. Pridobil je še Debeljaka iz Malkovca. Odšla sta do Italijanov v Skočjan in podpisala izjavo. Tako sem končno po 6 mesecih prejela dovoljenje za odhod v Slovenijo. Brat Franc je pred tem že ves čas aktivno politično deloval na domačem terenu, zato sem se takoj po prihodu vključila v delo tudi jaz.

Brat je bil že od leta 1939 član partijske celice na Telčah: člana sta bila še učitelj Jože Jurančič in Jože Jermančič, domačin iz Telč. Brat je bil od leta 1925 povezan v organizaciji v Trbovljah, leta 1939 pa je bil vključen v celico na Telčah, ker sta bila tam samo dva člana in sta morala hoditi na sestanke v Boštanj, on pa je bil domačin in je imel možnosti za politično delovanje. Leta 1940 je bila sprejeta v KP in vključena v celico na Telčah tudi Zofka Jene iz Vozenka. Jenetova je bila kmečkih staršev. Leta 1939 je odšla na sezonsko delo v Nemčijo, kjer je imela priložnost spoznati fašizem. Po vrnitvi je propagirala proti fašizmu, zato jo je Partija vključila v svoje vrste. Ob selitvi je po nalogu Partije pribežala preko meje na italijansko stran. Leta 1943 so partizani požgali njeno domačijo, ker so belogardisti nameravali napraviti v hiši svojo postojanko.

Ta celica je mnogo delala, saj je bila preko Telč kurirska pot čez tedanjo nemško-italijansko mejo. Po tej poti so prihajali različni organizatorji vstaje kakor Stane Rozman, Tone Tomšič, Znidaršič, Dušan Kveder in drugi.

»Vse za dvig življenjske ravni, je geslo, ki ga čestokrat uporabljamo, ne pomislimo pa, da je dvig ravni odvisen le od nas samih — od dviga proizvodnje. V tovarnah si prizadevajo, da bi bila delovna sila čim bolj racionalno izkoriščena, toda ali bomo uspeh dosegli le s prepričevanjem na raznih sestankih?«

Pogoj za uspešno opravljanje dela je zdrava in pravilna prehrana. Znano je, da mnogi naši delavci prehajajo po več kilometrov od doma do delovnega mesta in da razen tega po ves dan ne zaužijejo nič toplega. Mar mislite, da bo delavec, ki iz leta v dan tako živi, lahko dal od sebe vedno več? Nihakor ne! Četudi bi rad in četudi ga prepričujemo, preko zahtev narave ne more nihče. Pravilna in zdrava prehrana je temelj zdravlja in moči — tega ne bi smeli pozabljati. Namesto da bi po tovarnah razbežali letake »Dvignimo storilnost«, bi bilo umestneje poskrbeti oziroma omogočiti delav-

LETAK - ALI OBROK TOPLE HRANE?

cem tople obroke hrane med delom, s čimer bi si delavec nabral novih moči in prav gotovo bi lahko več naredil in delo bolje opravil kot doslej.

Ustanova, ki se ukvarja s problemom družbene prehrane — Okrajni zavod za pospevanje gospodinjstva v Novem mestu, si prizadeva vzpostaviti stike z vodstvi vseh večjih tovarn, da bi le-ta omogočila svojim delavcem tople obroke hrane. Tako je tudi v Belo krajino poslal strokovno učiteljico, ki naj bi nekaj dni zaporedoma pripravljala tople enolončnice po tovarnah, da bi se videlo, kakšen bo odziv delavcev in kakšne so možnosti za delovanje menze v okviru tovarn.

»Kdo bo pa zdaj salamo kupil?«

V črnomaljskem »Beltu« so strokovno učiteljico Z. J. lepo sprejeli, vendar zaradi najrazličnejših težav ni mogla zabeležiti posebnih uspehov. V tovarni deluje menza odprtega tipa — nekaj samostojen gostinski obrat, ki ne posluje le za tovarno, temveč tudi jedila in pijače vsakomur, kdor pride. V tej menzi so nekaj dni pripravljali pod vodstvom poslance tovaršiške tople obroke hrane — enolončnice po 35 din. Kakšen je bil odziv? V treh dneh je število prijavitelcev naraslo za 100%. Mislimo, da k temu ni treba komentirati in da so trditve, da delavcem ni do tople hrane, že v kalj pobite. Težava je v tem, ker gostinski obrat odprtega tipa, ki je odvisen od lastnega vzdrževanja, ne more nuditi za tako ceno dobre hrane — menza v okviru stanovanjske skupnosti ali tovarne pa bi jo lahko! Upravniku menze tudi ni zametiti, da ni nič kaj veselo gledal, kako so delavci namesto njegove salame in kruha rajše kupovali nove malice, ki so boljše in cenejše. V tej tovarni ni pravega sodelovanja med vodstvom in menzo, sicer bi lahko v lepih prostorih, kjer jih imajo, z dobro voljo kaj več napravili. Mimo tega pa dejstvo, da okoli 30 javencev, ki delajo v tovarni, nima zajtrka in tešče delajo do dveh, če ni toplega obroka, ne kaže nikakršne skrbi za mladi rod.

»Kdo bo pa zdaj salamo kupil?« V črnomaljskem »Beltu« so strokovno učiteljico Z. J. lepo sprejeli, vendar zaradi najrazličnejših težav ni mogla zabeležiti posebnih uspehov. V tovarni deluje menza odprtega tipa — nekaj samostojen gostinski obrat, ki ne posluje le za tovarno, temveč tudi jedila in pijače vsakomur, kdor pride. V tej menzi so nekaj dni pripravljali pod vodstvom poslance tovaršiške tople obroke hrane — enolončnice po 35 din. Kakšen je bil odziv? V treh dneh je število prijavitelcev naraslo za 100%. Mislimo, da k temu ni treba komentirati in da so trditve, da delavcem ni do tople hrane, že v kalj pobite. Težava je v tem, ker gostinski obrat odprtega tipa, ki je odvisen od lastnega vzdrževanja, ne more nuditi za tako ceno dobre hrane — menza v okviru stanovanjske skupnosti ali tovarne pa bi jo lahko! Upravniku menze tudi ni zametiti, da ni nič kaj veselo gledal, kako so delavci namesto njegove salame in kruha rajše kupovali nove malice, ki so boljše in cenejše. V tej tovarni ni pravega sodelovanja med vodstvom in menzo, sicer bi lahko v lepih prostorih, kjer jih imajo, z dobro voljo kaj več napravili. Mimo tega pa dejstvo, da okoli 30 javencev, ki delajo v tovarni, nima zajtrka in tešče delajo do dveh, če ni toplega obroka, ne kaže nikakršne skrbi za mladi rod.

menze. V tej tovarni so zelo iznajdljivi — pozna se tudi odlično sodelovanje vodstva tovarne s sindikatom, ki ima za uspeh te akcije nedvomno precej zaslug. V splošnem lahko trdimo — tako so pokazale izkušnje — da je moč problem prehrane delavcev rešiti povsod tam, kjer vodstva tovarn pokažejo za to vse razumevanje, težave in razni zapletljivi pa nastajajo tam, kjer so delavci bolj ali manj prepričani sami sebi in nihče ne skrbi zanje oziroma za njihovo zdravje.

Prva tovarna otroških čevljev

Lani na dan republike je v Somboru začela obratovati naša prva tovarna otroške obutve »Mladost«. Tovarna bo izdelala 400.000 parov otroških čevljev na leto, zaposlenih pa je okrog 300 delavcev. Tovarna je na pol avtomatizirana, proces proizvodnje pa organiziran na najsodobnejši način.

IEV Semič — pravo nasprotje

Pravo nasprotje tej tovarni pa je obrat IEV I. Semič. Tu je v sklopu tovarne delovala menza, kjer je bilo dobiti čaj, klobase in druga jedila po naročilu, opoldne pa so kuhali kosilo za 25 ljudi. Po nekajdnevni polzkusni malici se je prijavilo 50 delavcev za tople obroke hrane. Ker je tovarna zainteresirana za zdravje svojih delavcev, je z veseljem pozdravila tolikšno število abonentov in takoj obljubila materialno pomoč za dokončano organizacijo in ureditev take

Izvenkrmini ladijski motor

Tovarna motornih koles Tomos v Kopru je za ljubitelje vodnih športov in za ribiče izdelala prototip našega prvega cenenega izvenkrmnega ladijskega motorja. Moč motorja je 1,8 KS. Sedaj ga strokovnjaki preizkušajo v sladki in morski vodi.

»Vedno kupujem v tej trgovini«

Z obiska v poslovalnicah sevniškega Splošnega trgovskega podjetja

— »Splošno trgovsko podjetje Sevnica je bilo ustanovljeno 15. januarja leta 1951.« mi je povedal direktor podjetja Jože Drenč.

»Ustanovitelj je bil bivši OLO Krško. Za začetek smo dobili 3 milijone kredita za obratna sredstva, osnovnih sredstev ali kredita zanje pa nismo imeli. Od takratnih štirih poslovalnic v Sevnici in Boštanju smo se do danes razširili tako, da jih imamo že dvajset: v Sevnici, Boštanju, Logu, Studencu, Bučki, Loki pri Zidanem mostu, Bregu in Razborju. Smo grostiščno in detajlistično podjetje. Prodajamo tekstil, železino, usnje, mešano industrijsko blago in živila.

Leta 1956 smo prenovili svoj največji lokal — poslovalnico št. 1 —, tako da se lahko primerja z najlepšimi lokali v okraju in republiki.

Od poslovalnic so tri tipa non-stop, imamo pa tudi bencinsko črpalko.

Podjetje zaposluje nad 60

uslužbencev. Leta 1957 je imelo 350 milijonov prometa, za lani pa računamo, da ga bo od 350 do 400 milijonov dinarjev.

Svoje prevoze opravljamo z dvema avtomobila. Mimogrede povedano: sofer, ki vozi avto »Tams«, je dobil od mariborske tovarne avtomobilov diplomo in zlato uro kot priznanje, ker je z njihovim avtomobilom prevozil nad sto tisoč kilometrov brez večjega popravila.

Danes imamo 80 milijonov obratnih in za devet milijonov osnovnih sredstev, če ne računamo nove gradnje, se pravi trgovine pri postaji, v katero se bomo vselili proti koncu letošnjega leta.

Največji mesečni promet na prodajalca je 1,9 milijona dinarjev, povprečje pa je okoli 800 tisoč.

Naša največja želja je, da bi imeli denar za modernizacijo poslovalnic in da bi lahko nudili potrošnikom čimveč in čim ceneje. Obiskali smo tudi nekaj trgovin podjetja. Poslovalnica št. 1 ni na zunaj nič posebnega, tako da smo zelo podvomili v izjavo direktorja, da je to ena najmodernejših trgovin. Ko smo vstopili, smo moralj svoje mnenje spremeniti.

Kmečka žena, ki ni hotela izdati svojega imena, je povedala, da smo zelo zadovoljna. Prodajalka Julči Rugelj pa je povedala, da dela tu dve leti in da dela z veseljem. Prodaja vse, kar gre v denar.

Vajenka Marta Simončič iz poslovalnice št. 2 non-stop je v našem ljubem mestu, jemlje ljudem tek in spanec. Nihče ni varen pred njo, bodi majhen, bodi visok. Saj je baje napadla tudi nekatera, kako se jim že pravi, aha — funkcionarje in jih kot s čarobno palico spremenila v kurirje. Je to res, ni res, ne bi vedel natanko povedati, govori se pač...

dejala, da se uči v trgovini zato, da bo nekaj znanla; vajenec Ivan Zebič pa pravi: »Vesel me ta poklic.« Poslovalnica št. 7 »Unje«: Prodajalka Marija Hladnik je imela veliko strank, zato je nismo zaprlevali. V trgovini dela že 36 let.

Jože Prime

10 let fotokluba Videm-Krško

Lani so delavni člani fotokluba imeli lastno razstavo v okviru prireditev občinskega praznika in dober tečaj

Fotoklub Videm-Krško je zadnje mesece lanskega leta dobro izkoristil. Organiziral je osnovni fotoamaterski tečaj, v katerem je bil vpisalo 36 ljubiteljev umetniške fotografije. Zanimanje za ta tečaj je bilo veliko, saj so vsi fotoamaterji, razen nekaterih, ki so tudi kmalu odpadli, tečaj redno obiskovali. Temu primeren je bil tudi uspeh. V petek 9. januarja, je zaključilo 27 tečajnikov teoretično in praktično delo ter uspešno opravilo izpise. Na tem tečaju so pridobili potrebno znanje, tako da bodo lahko teorijo in prakso s pridom uporabljali. Vodstvo kluba jim je podelilo diplome na svečan način pretekli torek. Ob tej priložnosti so pregledali tudi svoja dela ter podelili oceno in kritične slik. Vsi tečajniki so se obvezali, da bodo v mesecu februarju razstavili svoja dela po izložbenih oknih.

čajniki začetniki, so uspešno sodelovali na natečaju zagrebške tovarne fotomateriala »Fotokemika«, kamor so poslali skupno 40 del 20 avtorjev, članov fotokluba. Preteklo leto je bilo, lahko bi rekli, eno izmed najplodnejših, odkar obstaja fotoklub

ni celuloze in papirja, ki pa je žal pretesna. Zato so se odločili že pred meseci, da si bodo urečili svojo temnico, ki je pogoj za uspešno delo. Na pomoč jim je priskočila uprava hotela »Srečni«, ki bo odstopila kletni prostor za temnico. Amaterji ta prostor že ureju-

»MALI POZERUH!« — tudi ta fotografija je bila poslana na nagradni natečaj FOTOKEMIKE

Videm-Krško. Poleg sodelovanja na natečaju »Fotokemika« in uspešno zaključenega tečaja so priredili ob tretjem občinskem prazniku samostojno fotorazstavo.

Te uspehe je treba tembolj upoštevati, ker ima tudi fotoklub Videm-Krško, kakor marsikatero drugo društvo, mnogo težav. Največja težava je v tem, da nimajo lastne temnice. Na srečo so jim dali na razpolago temnico v tovar-

nejo. Novo temnico bo treba še primerno opremiti in prav gotovo jih bodo družbene organizacije podprle, saj z razumevanjem spremljajo njihov napredek.

Člani fotokluba se resno pripravljajo na 10-letnico obklesanja, ki jo bodo praznovali letošnjo jesen. Za to svečanost že pripravljajo večjo klubsko fotorazstavo, izdelali pa bodo tudi katalog, ki bo posvečen tej obletnici.

Ljubi bralec, nikar se ne razburjaj, kajti ne tako ne tako ne boš usel tej »sevarni« in »hazardni bolezni, ki smo jo nazvali »fiatomanija«, saj napada vse živo v našem mestu. Kratkotako predi, da bo to postala pravcata epidemija. Zato je najbolje, da ji pogledamo pogumno v oči, ugotovimo njen izvor in postavimo diagnozo. Boj proti nji tako ne vemo, če bo uspel...

Po teh začetnih stadijih ta bolezen raste in napreduje, zori, kot pravimo, prodre bolniku v vsa vlakna in pore, mu zasede možgane, raste kot tur. Ko doseže ta višek, običajno poči, pokaže se nekaj kolev in pločevine, čemur rečemo »Fiat« (latinska beseda, ki pomeni: Bodi!) — in bolnik je ozdravljen, duševno seveda, finančna bolezen traja naprej. Če smo rekli: duševno ozdravljen, je to seveda jako relativen pojem, kajti »fiatomanija« je dobila le družastno obliko, oziroma drugačne simptome, kakor so drsanje ob zidove in obcestne kamne, butanje v drevesa in nekatera ljudji, ki imajo še starinski naziv — pečki oziroma »nerode«, »štori« in podobno v »fiatomanijskih« izrazih.

Vse je nekako normalna. Prav bo jim se, da me bo oskrbela »pikami« za preskrbo in mi kratko malo odvzela vso osebo svobodo, kajti malce te mi je vendar še ostalo, odkar jo je okužila »fiatomanija«. Zena, to je tako rekoč boljša polovica moža, v tem primeru mene. Sedaj pa pomislite: ta boljša polovica mi vsak dan izda in prebere kako novo »odredbo«. S prvo mi prepove kajenje, z drugo uporabo alkoholnih pijač, s tretjo mi je omejila striženje in britje na štiri mesece. In s kakšno utemeljitvijo, češ, če sta lahko Marx in Engels, ki sta imela več soli v glavi kot jaz, lahko nosila dolge lase in dolgo brado, bom pa tudi jaz lahko prtel štiri mesece. Kako bi ugovarjal, saj me je ta

našim ljubim mestu, jemlje ljudem tek in spanec. Nihče ni varen pred njo, bodi majhen, bodi visok. Saj je baje napadla tudi nekatera, kako se jim že pravi, aha — funkcionarje in jih kot s čarobno palico spremenila v kurirje. Je to res, ni res, ne bi vedel natanko povedati, govori se pač...

Eh, ti Italijani! Vedno nas motijo. Poslali so nam to svojo »fiatomanijo«, ki sedaj greečka naše ljudi. Le kako bi jim vrnilo to uslugo, namreč Italijanom... Seveda, mi smo neodložneži, in neodložni, pa te epidemije, oziroma »fiatomanije« ne moremo zaustaviti. Ne moremo, in pika! Mikrobi so tu, ne pridej jim do živega...

Bolezen je baje najprej izbruhnila v Kragujevcu. Hm, kar čudno, da je tako zlahka preskočila razdaljo med Kragujevcem in nami, saj ni majhna. Pravi, da je Slovenija okužena s »fiatomanijo« kar 50 odstotkov več kakor druge pokrajine. Strokovnjaki menijo, da ji prija tukajšnja klima. Bolezenski znaki »fiatomanije« se, po neuradnih ugotovitvah, pokažejo nekako takole: Najprej napade družinski proračun, zbolijo pa posebno moški, in sicer spričo pomanjkanja cigaret in evitka. Kajti ta bolezen ne samo napade, ampak pobere tudi denar in ti ga na vsem lepem prenese na tako imenovane »obroke«. Zene, posebno mlade, to obročno manilo »fiatomanije« podpirajo, vendar brez hujših posledic zase, kajti odповed raznim dobrinam naprijjo predvsem možu.

ko rekoč politično »zabila«... Kaj hočem, trpim in čakam, da tur »fiatomanije« dozori in poči, ali pa... no, raje ne mislim, kaj: ali pa... Ko sem takele misli mislil in z nji mi (seveda naskrivaj) obdeloval svojo ženo, mi potrkala na vrata sosed. — Bog in bogme — nisem ga spoznal. Šele po glasu in pa po velikem črnem znamenju na hrbtu, ki sem ga videl pri njem na kohanju. Vedel sem, da je z njegovo »fiatomanijo« hudo, ampak da ga bo, kako bi spodobno povedal — slekla... ne, tega pa nisem pričakoval. »Jojme, Ivan, brate mili! Ali si ali nisi ti?« »Sema, je potrdil z nekim grobnim glasom, kakor nesrečni junak v kaki povesti. »Vidiš, do kože sem oguljen, rebra in kosti kažem svetu...« Se vprašal ga nisem, kako in zakaj. Saj mi je bilo takoj jasno. »Fiatomanija« ga je ogulila. Zena mu pri hrani odteguje obroke, češ da potrebuje za druge »obroke«, dokler bolezni ne bo izceljena. Še oblačila in obuvla je moral spremeniti v »obroke«. Eh, ta preklicana »fiatomanija! Da, da — »fiatomanija« napada vse

FIATOMANIJA

Obvestilo

Okrajni ljudski odbor, Okrajna uprava za gozdarstvo, obvešča vse lastnike gozdov, ki nameravajo sekati v sečni sezoni od 1. oktobra 1959 do 31. marca 1960, da je redni rok za vlaganje prošnje za sečno dovoljenje od 1. januarja do 15. marca 1959. Prošnjo je treba vložiti v obliki izpolnjenega obrazca pri kmetijski zdruzi, v katere območju leži gozd. Vsi zahtevani podatki v obrazcu morajo biti čitljivo in natančno izpolnjeni (tudi parcelna številka). Lastnike gozdov, potrošnike lesa za domačo uporabo opozarjamo, da bo potrebno za večje količine tehničnega lesa, odkazanega za domačo uporabo, predložiti gradbeno dovoljenje, da bo les prost gozdne takse.

OKRAJNA UPRAVA ZA GOZDARSTVO

MLADINA in šolska reforma

(Povzetek po razpravi sekretarja CK ZK Hrvatske dr. Vladimira Bakariča na seji CK LM Hrvatske)

Mislím, da je pravilna ugotovitev večine tovarišev, ki so dejali, da je položaj v šolstvu veliko boljši, kot je bil. Poudariti moramo, da imajo zasluge za to različni činitelji, da pa je imela bistveno vlogo pri tem tudi naša organizacija, v eni izmed etap pa izredno vidno vlogo, lahko bi dejal vloga, ki je bila tedaj gotovo najpomembnejša. Tu mislim na prvo negotovost, ko smo se lotevali problemov šole in šolstva; tedaj, ko so bile naloge mladine in družbe v precej ostrem nasprotju s stari šolskim sistemom in ko se je to kazalo tudi v precejšnji negotovosti glede stališč — tedaj je opravila naša organizacija odlično vlogo s tem, da je vzela stvar v svoje roke in iskala razumne, mogoče rešitve, in s tem, da nam je pokazala probleme takšne, kakršni so bili takrat in kakršni so v marsičem še danes.

Potem pa je delo napredovalo. Cela vrsta prosvetnih in družbenih delavcev si je prizadevala za razvoj šolstva in dosegli smo napredek. Toda vi morate biti še vedno prvi, tako da boste predstavniki teženj mladine, da boste opozorjali na probleme, ki jih le-ta ima, da boste povedali njene namene za nadaljnji razvoj in pa njene predloge. Menim, da bo vaša vloga pomembna in koristna tudi vnaprej, ko boste razpravljali o stanju v šoli in o zahtevah mladine.

Zdi se mi, da je tudi današnja razprava pokazala, da je treba še marsikaj pojasnjevati, vendar ne samo splošno, temveč tudi praktično. Sodim, da gre danes pri tem zares bolj za praktične probleme sedanjosti, kot pa za teoretično razpravljanje.

Toda zdi se mi, da tudi čas razpravljanja še ni docela za nami. Govorili ste o tem, da je nastala zadnja čas zmeda. Najprej je izšel predlog za šolsko reformo, s katerim ste se strinjali in ki je dal vzpodbudo za nadaljnje delo. Potem ste doživeli, da so učitelji nasprotovali, potem pa je izšel šolski zakon, ki določa spet nekaj drugega.

Menim, da so nekoliko različna mnenja logična in naravna stvar. Prvič zato, ker pomeni reforma precej odločen prelom s stariimi pojmovanji, in drugič, ker je reforma še zmeraj odsev današnjega stanja, ne rešuje vseh problemov, temveč samo tiste, ki so bili še nedavno na dnevnem redu. Če bi hoteli označiti reformo, potem bi lahko dejali, da je reforma in vse druge v zvezi z njo rešujejo tiste probleme, ki smo jih nakazali komisiji za šolsko reformo tedaj, ko smo komisijo ustanovili. Ko bi me vprašal kdo danes, kako naj komisijo sestavimo in kaj naj ji naložimo, bi dejal, da je že danes mnogo problemov zrelejših kot tedaj, ko bi jih morali obravnavati.

Zato je razumljivo, da so bili ljudje v razpravljanju različnega mnenja o nekaterih vprašanjih, ki pa so zdaj že razjasnjena. So pa stvari, o katerih bomo morali še razpravljati.

Naj nekoliko pojasnim: ta reforma pomeni reformo šolstva, ne pa načrt naših pogledov na šolstvo; reforma pomeni reformo nečesa, kar je že bilo, kar je bilo podlaga, na kateri smo izdelali predlog za šolsko reformo. Gre za šolo, ki je nismo ustvarili mi, ki se je nismo izmislili mi, temveč je oprijemljiv, materialni činitelj. Zato smo pri tem dosegli v glavnem probleme osemletke, vprašanja odnosov in notranjega življenja v teh šolah. Tedaj se nismo lotili nekega problema, ki je danes že očiten in ki bi ga morali po mojem mnenju čimprej rešiti, namreč, da bi hitreje dobivali strokovnjake. Mislim na dolžino šolanja, ki ga predlog za šolsko reformo, razen nekaj namigov, ne obravnava.

Toda ta stvar ima spet različna gledišča. Ne samo, da nam je hitreje usposabljanje strokovnjakov potrebno za hitrejši razvoj, temveč moramo upoštevati še pedagoško gledišče. Mladega človeka predolgo razcepljamo s nabiranjem znanja, predolgo mu ne pustimo, da bi se osredotočil, preveč grabi po površini in premalno seže v globino. To je eden izmed objektivnih vzrokov za to, da traja študij tako dolgo. Ko namreč dijak konča srednjo šolo in pride na fakulteto, si mora najprej prisvojiti študijska načela, namreč to, da mora iti v globino, v manjšem obsegu, toda globlje, medtem ko je dotlej delal drugače. Dotlej se je ubadal s mnogimi predmeti, veliko širše, šel je sorazmerno po površini, nepovezano ali pa vsaj sorazmerno malo povezano. Na fakulteti se mora spremeniti in v zvezi mu kar precej časa, preden se navadi takega dela.

Prav gotovo bomo morali načeti ob reformi še eno vprašanje, ki ga še nismo omenili, ki je zelo aktualno. Vsa moderna znanost kaže — kar pogledamo samo tiste, ki so največ dosegli v nuklearni fiziki — da so ti znanstveniki mladi ljudje, še ne stari trideset let; ti ljudje so opravili določeno nalogo in včasih so stari manj kot 25 let, torej v letih, ko pri nas sploh še ne končajo študija.

Sodim, da je to pedagoško-psihološki činitelj, ki ga je treba upoštevati. Prav v teh letih, v sedemnajstem in osemnajstem življenjskem letu, je mogoče doseči veliko večje osredotočenosti kot kadarkoli kasneje, tega pa do zdaj v našem šolskem sistemu ni bilo. To je napaka, ki se kaže danes že zelo očito in ki je doslej nismo mogli obravnavati, ker ni bilo nikakršnih objektivnih pogojev za to. Tudi danes še ne vem natanko, kaj moramo storiti, vem pa, da tega problema ne smemo prezreti in da ga bomo morali rešiti.

OSEMLETNA ŠOLA POMENI NAČELNO SPREMEMBO V ŠOLSKEM SISTEMU

Kot sem dejal, je osemletka prva prebila zid; osemletka pomeni načelno spremembo šolskega sistema in sicer zato, ker bo dala splošni minimum izobrazbe, zaokroženo celoto, česar doslej ni bilo. Doslej smo imeli štiri letno osnovno šolo in osem razredov gimnazije, toda tudi gimnazija je bila razdeljena na dvakrat po štiri leta. Torej tudi tam ni bilo tiste, o čemer govorimo, prav tako pa tudi ni bilo možnosti, da bi dobili neko zaokroženo znanje.

Osemletna šola omogoča, da moremo po pridobljenem zaokroženem splošnem znanju organizirati nadaljnje učenje in delo mnogo globlje in na mnogo širši podlagi. Toda to je šele prvi korak in važnosti tega še nismo dojeli vsi. V predlogu za šolsko reformo je to le določeno, medtem ko se je pri vsem drugem bolj ali manj ohranilo staro, je le nekaj sprememb, ki že prodirajo v današnje šole. Zatorej ni čudno, če našletimo pri nadaljnem obravnavanju teh vprašanj na različna mnenja. To je čisto naravno.

(Nadaljevanje sledi)

Redči trg v Moskvi z mavzolejem, v katerem počiva Leninovo truplo

Knjiga o čebelarstvu

PRAKTIČNI DEL

Tudi v našem listu smo ocenili ob izidu (1955) prvi del »Knjige o čebelarstvu« (teoretični del) in jo upravičeno imenovali standardno delo ne le našega čebelarstva, ampak tudi našega knjižnega trga. To oceno lahko sedaj, ob izidu II. dela, samo še podkrepiamo. Kajti s prvim in drugim delom »Knjige o čebelarstvu« smo dobili Slovenci strokovno delo o čebelah, za katerega nam je lahko zaviden marsikateri veliko večji narod, kakor smo mi, pa naj vzamemo to knjigo po vsebini ali bogati slikovni notranji opremi. Mislim, da sta nam uredniški odbor, ki je to veliko delo pripravil, in Zveza

čebelarstev, ki ga je izdala, dala lep, močno nazoren primer, kaj je mogoče narediti s prizadevnostjo in požrtvovalnostjo, oziroma, kaj bi, sledeč temu primeru, lahko storili tudi za druga področja glede strokovnih knjig (pa ne samo strokovnih). Avtorji tega drugega, praktičnega dela »Sodobnega čebelarstva« so August Bukovec, Stane Mihelič, Slavko Raič, Franc Robida, Vlado Rojec in Edo Senegačnik. Knjiga je tiskana na zelo lepem papirju, je večjega formata in ima 678 strani, ki vsebujejo razen teksta polno fotografij, risb, skic in načrtov. Poudariti moramo še, da je tisk zelo pregleden in črke primerno velike, kar je za bralca-čebelarja, zlasti starejšega, nemalega pomena.

Knjiga je razdeljena na 10 velikih poglavij (vsako ima polno podpoglavje), ki naj jih, v informacijo, naštejemo, kajti kritična ocena pripada strokovnjakom-čebelarjem: Od prvega poglavja, gnezdo gojenja čebel (zgodovina čebelarstva), Ljudski panji na sloven-

skem ozemlju, Panji s premičnim satjem in druge iznajdbe, Čebelnjaki nekoč in danes, Redno opravljanje čebeljih družin med letom, Izredna in stranska čebelarstva opravila, Prevažanje čebel na pašo, Pridobivanje in uporaba čebeljih proizvodov, Vzreja, odbiranje in dodajanje matice, Čebelarstvo in čebelarstvo in statistika. Na koncu je dodano še uporabljeno slovostvo ter imensko in stvarno kazalo.

Tudi ta, II. del ima prav lep fotomontažni ovitek. In znova moramo tudi to poudariti, da so se avtorji potrudili za lepo slovensko in kleno čebelarstvo izrazoslovje, kar zasluži dvakratno pohvalo. Kot prvi del, je založnica, Zveza čebelarstev Slovenije, tudi drugi del »Sodobnega čebelarstva« posvetila 10-letnici naše osvoboditve. Knjiga se priporoča sama, tako s stališča našega tradicionalnega slovenskega čebelarjenja, kot s stališča in ugotovitve, da postaja čebelarjenje naša čedalje pomembnejša gospodarska panoga.

Dom Ljudske prosvete v Brežicah

bo končno dočrpan; Ze vsa leta po vojni kaže svoja rebra. Težko vprašanje, o katerem so Brežičani že pogosto ugibali, je

rašla komanda garnizona JLA. ki je občinskemu ljudskemu odboru plačala 25 milijonov za stavbo nekdanjega Narodnega doma. V njem je vsa povojna leta gostuje dom JLA. Z omejenimi sredstvi bodo lahko v domu Ljudske prosvete uredili prostore za razne javne nastope in družbene prireditve. Takšno rešitev tega dokaj težkega vprašanja je plod dolgoletnega tesnega sodelovanja komande JLA z Brežičani. Komanda garnizona je vedno kazala mnogo razumevanja in dajala ob vsaki priložnosti Brežičanom na razpolago dom JLA za razne družbene prireditve. Njihovo družbeno dejavnost je podpirala tudi na razne druge načine. Brežičani ne bodo pozabili lepe geste, s katero jim je komanda garnizona JLA omogočila dokončati Dom ljudske prosvete.

rašla komanda garnizona JLA. ki je občinskemu ljudskemu odboru plačala 25 milijonov za stavbo nekdanjega Narodnega doma. V njem je vsa povojna leta gostuje dom JLA. Z omejenimi sredstvi bodo lahko v domu Ljudske prosvete uredili prostore za razne javne nastope in družbene prireditve. Takšno rešitev tega dokaj težkega vprašanja je plod dolgoletnega tesnega sodelovanja komande JLA z Brežičani. Komanda garnizona je vedno kazala mnogo razumevanja in dajala ob vsaki priložnosti Brežičanom na razpolago dom JLA za razne družbene prireditve. Njihovo družbeno dejavnost je podpirala tudi na razne druge načine. Brežičani ne bodo pozabili lepe geste, s katero jim je komanda garnizona JLA omogočila dokončati Dom ljudske prosvete.

Takšno rešitev tega dokaj težkega vprašanja je plod dolgoletnega tesnega sodelovanja komande JLA z Brežičani. Komanda garnizona je vedno kazala mnogo razumevanja in dajala ob vsaki priložnosti Brežičanom na razpolago dom JLA za razne družbene prireditve. Njihovo družbeno dejavnost je podpirala tudi na razne druge načine. Brežičani ne bodo pozabili lepe geste, s katero jim je komanda garnizona JLA omogočila dokončati Dom ljudske prosvete.

Tečaj za tehnične dejavnosti na Senovem

Društvo učiteljev na Senovem bo s sodelovanjem občinskega sveta za šolstvo ter odbora Ljudske tehnike pripravilo v kratkem tečaj za tehnične dejavnosti. Namenjen je učiteljem, ki se bodo usposobili za tehnični pouk na šolah.

OB POVEČANJU NAROČNINE DOMAČEGA LISTA

— Kam pa s tako jezo, Micka?
— Veš, Dolenjski list sem odpovedala, odkar so ga z novim letom podražili.
— Pa ti bo žal, le verjemi mi! Zdaj si vsak teden zvedela, kakšno bo vreme in kaj je novega v naših krajih, zdaj boš pa vsak petek v moji kuhinji sitnarila, naj ti ga posodimo! Za 40 jace bi lahko imela 52 številčk Dolenjca na osmih straneh, lepo poveš, kup novic in slik iz domačih in tujih krajev! Še žal ti bo, le verjemi mi, zavoljo novega nagradnega žrebanja pa še prav posebej!

SKOZI SPALNICE, UČILNICE IN...

Internat v Smihelu; mesečna oskrbnina za gojenca 5300 dinarjev.

V pisarni: »Upravnica je šla v Ljubljano s prošnjo, da bi dobila denar za nove klopi in omare.«

Umivalnic dovolj in lepe so.

Kopalnice niso dokončno urejene, tudi boljlerji baje ne grejejo vode.

Klopi so stare in razrezane.

Mize so tudi stare in povečini brez predalov.

Omare in omarice imajo nekatere samo polovico vrat.

Učilnice deklet spoznaš po tem, da najdeš na mizah ogledalo, škarjice, glavnik, krtačo.

Iznajdljivost dijakov: reflektorje v veliki dvorani so naredili iz navadnih žarnic in konzervnih skatel ameriškega sira. Skromno in poceni. Zaslužijo priznanje.

Izjava prefekte: »Ob sobotah in nedeljah ni bolnikov« (kot v naših časih).

Literarni poskusi v »Odmevih« in »Naši misli«.

Spalnica 8 (tu spe dijakinje nižjih letnikov): lepo urejena.

Spalnica 10 (dijakinje 5. letnika učiteljišča): razdeljanje kot v Hirošimi po eksploziji atomske bombe. (Zagovor bodočih učiteljic: »Slučajno danes nismo imele časa in »Sakramenska frklja, še likat ni znala, pa je dobila fanta«. Naš odgovor: »Čas za ureditev spalnice morate vedno najti« in »ve za zdaj še niste »sakramenske frklje«.)

Internatarji: »Prefekti niso preveč strogi.«

Dijakinja pri pianinu: »Zdaj ne morem igrati, imam tremo.«

Silva je prinesla listek, na katerem je bilo napisano: »Danes je Silva znala nemščino.« Silva je pridna, samo nemščina ji nagaja. Ko so imeli novoletno jelko, je bila Snežinka.

Bolničarke o prostem času igrajo tudi harmoniko.

Kuhinja in jedilnica: dobro urejeni in povezani z dvigalom.

Z eno besedo: živahen čebelnjak...

P. J.

Tečaji za odrasle v sevniški občini

Pretekli mesec je bila v Sevnicah zelo uspešna skupščina sveta Svobod in prosvetnih društev. Ugotovili so, da je samo 1.7% občanov vključenih v Svobode in prosvetna društva, predavanja si počasi utirajo pot na kmete, ljudske univerze jim ni uspelo organizirati. Svoje dosedanje delo so zelo kritično pregledali in sklenili, da bodo naredili več za izobrazbo ljudstva.

Svet za šolstvo bo organiziral v okviru Svobod več tečajev za pridobitev osnovne izobrazbe. Ti tečajji bodo za odrasle, ki ne morejo dobiti primerne službe, ker niso končali 8 razredov osnovne šole.

Od 21. do 28. januarja bo za 34 sevniških učiteljev sedemdnevni poglobitveni tečaj likov.

Celjski igralci v Vidmu-Krškem

Celjsko Ljudsko gledališče je 8. januarja gostovalo v Vidmu-Krškem z uprizoritvijo »Babilonskega stolpa«. Gledalci v nabito polni dvorani so bili zelo zadovoljni in so uspešno uprizoritev Celjanov toplo pozdravili.

OBISK NA GRMU

V KMETIJSTVU SE IZRAŽA STORILNOST S PORABO DELOVNIH UR NA HEKTAR

Se danes slišiš pri nas na kmetih: »Če je moj ded lahko tako obdeloval zemljo, jo bom tudi jaz. Kaj če meni traktor, mehanizacija, umetna gnojila?« Naši dedje so potrebovali denar samo za sol, petrolej, za davke in morda še za sladkor. Hrano so si pridelali sami, obleko so stkali doma. Danes ni več tako. Skoraj vsaka kmečka hiša ima že radio; obleka — stkana doma — ni več dobra, kmečka dekleta hočejo v kino, si želijo najlonce, električne kuhalnike, štedilnike, likalnike, pralni stroj. Potrebe rastejo, treba je več denarja. In prav je tako! Naši kmetje, naše kmetijstvo pa lahko dobi več denarja samo tako, da zemljo hitreje in bolj obdela, da poveča pridelek na prebivalca in hektar!

O TRAKTORSKEM TEČAJU

V letih 1958 in 1959 smo oz. bomo dobili za potrebe kmetijstva v našem okraju 130 traktorjev in 18 kombajnov. Vzpo-

redno s tem je treba izučiti potrebne kadre, ki bodo upravljali te kmetijske stroje. V kmetijski šoli na Grmu imajo zdaj trimesečni tečaj za traktoriste — kmetijske strojnike, ki se razlikujejo od dosedanjih traktoristov — vozačev traktorja. Kmetijski strojniki se ne učijo samo voziti traktor, ampak tudi delati z vsemi njegovimi priključki. Cilj naše družbe je, da mehaniziramo sleherni kmetijski proces. Razen teoretičnega in praktičnega znanja o traktorjih, kmetijskih strojih in motorjih se uče še osnove agrotehnike in splošno teorijo, imajo pa tudi razna družbeno-politična predavanja. Poudarek je na praktičnem delu, se pravi: delo s traktorjem, z motorjem in s priključki.

Tečaj obiskuje 35 gojencev. Na dan imajo 6 ur teorije in 4 ure praktičnega dela. Predavatelji so kmetijski in strojni strokovnjaki iz Novega mesta in iz Kmetijskega inštituta v Ljubljani. Prednost pri sprejemu in tečaju so imeli traktoristi, mladinci z osnovnimi pojmi o traktorju, bivši gojenci kmetijskih šol in združniki. Skoraj vse tečajnike štipendirajo kmetijske zadruge.

Tečajniki so uvideli, da se morajo resno lotiti učenja, ker je program pouka strnjen. Ob zaključku tečaja bodo tudi izpiti. Naknadno bo še kombajnski tečaj. V sezoni sejanja in obdelave koroze bo nekajdnevni tečaj samo za priključke, ki so potrebni pri sejanju in obdelavi koroze. Takih posebnih tečajev bo še več, kot n. pr. za krmpir, peso in pod.

KAJ PRAVIJO TEČAJNIKI

Učenje ni lahko, pa tudi preveč težko ne. Vsi bodo traktoristi v kmetijskih zadrukah. Poklic jih veseli. Večina tečajnikov je Dolenjcev.

Pa tudi to se pripeti:

— Enkrat je eden hotel zapeljati s traktorjem v hlev...

— ...drugi pa v drvarnico.

— Jaz nisem vedel, s katero kljuko se traktor ustavi...

Se eno vprašanje so mi dali:

— Kako zaustaviš traktor, če ni nobene drevesa v bližini?

Rešil sem ga tako:

— Počakal bi, da zmanjka bencina. Vem pa, da bi tečajniki in verjetno tudi vi, bralci, to vprašanje bolj rešili...

Jože PrIME

Za nove naročnike

TUKAJ ODREŽITE!

NAROČILNICA

Naročam 1 izvod »Dolenjskega lista« na naslov

Ime in priimek: _____

Poklic: _____

Kraj: _____

Pošta: _____

Casopis pošljite na gornji naslov od dne

naprej. Naročnino bom redno plačeval po položnici — osebno

— celoletno — polletno — četrtletno — vnaprej (neustrezno

prečrtajte). Naročilo velja do moje pisarne odgovodi lista.

_____ dne _____

lastnoročni podpis

SPORT IN TELESNA VZGOJA • ŠPORT IN TELESNA VZGOJA • ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Pred pomembno akcijo

Zbirali bomo sredstva za zgraditev čimvečjega števila preprostih telesnovzgojnih objektov

Med važnimi nalogami, ki si jih je zadal prvi jugoslovanski kongres telesne kulture, ki je bil jeseni lani v Beogradu, je izgradnja čimvečjega števila preprostih telesnovzgojnih objektov. Na zadnji seji okrajnega sveta za telesno vzgojo so največ razpravljali o tej vsesplošni jugoslovanski akciji, ki bo potekala z nabiranjem denarnih prispevkov, prispevkov v obliki prostovoljnega dela, materiala in ostalega. Cilj te akcije je tudi ta, da se vzbudi širše zanimanje za probleme telesne vzgoje, posebno pa za gradnjo objektov, ki bodo pristopni najširšim slojem prebivalstva.

Kongres je jasno pokazal, da je šola osnovni činitelj v našem sistemu telesne vzgoje in je zato naravno, da bo v tej akciji šola dobila prvenstveno mesto. Gradili bomo preprosta igrišča, saj je v našem okraju še nad 30 šol, ki nimajo prav ničesar — še skromnega šolskega dvorišča ne. Primernih šolskih telovadščak je zdaj tudi še prav malo.

Majhna igrišča bodo zgrajena v bližini večjih stanovanjskih naselij, kjer ima mladina zdaj za svoje igre večkrat na razpolago samo cesto.

Okrajni štab bosta vodila, razen večjega števila raznih zastopnikov množičnih organizacij, znani športnik Luka Dolenc in predsednik Okrajne zveze

Partizana Srečko Skrt. Štab bo začel takoj delati. Na vseh sedežih naših občinskih ljudskih odborov bodo te dni postavljeni občinski štabi, ki bodo morali opraviti največjo nalogo pri nabiranju akcij. V občinah, kjer imajo svete za telesno vzgojo, bodo ti sveti ustanovili štabe, drugače pa bodo to nalogo prevzeli občinski sveti za šolstvo in prosveto skupno z zastopniki raznih množičnih organizacij. Tisti občinski ljudski odbori, ki še nimajo samostojnih svetov za telesno vzgojo, naj jih čimprej postavijo, posebno še zdaj, ko so okrepjeni.

Prispevek ni bodo samo v denarju, ampak so lahko tudi v

materialu, delovni sili in raznih drugih uslugah, posebno v prevozi.

Sredstva se bodo lahko dobila tudi od dopolnilnega davka na alkoholne pijače, zabave, reklame in razne prireditve. Samo v Ljubljani so prejeli na račun tega davka v preteklem letu 42 milijonov dinarjev.

Pradlagano je bilo tudi, da bi se od prodaje železniških vozovnic in znamk v tednu telesne kulture, ki bo spomladaj, pobral poseben prispevek. Republiški štab

bo izdal še podrobna navodila za to nabiralno akcijo.

Zbrana sredstva se bodo uporabljala izključno za gradnjo objektov na območju občinskih ljudskih odborov, kjer so bila ustvarjena. Nabiralna akcija bo trajala skozi vse letošnje leto.

Velika in odgovorna naloga je pred nami. Mislimo, da ne bo nikogar, ki bi odrekel pomoč tej vsesplošni jugoslovanski nabiralni akciji za izgradnjo čimvečjega števila preprostih telesnovzgojnih objektov. J. G.

Tudi tu se ne bi smeli sarkasti, saj so na poti k sodišču — toda nedelja popoldne je in sneg vendar tako vabljliv...

Strelnske novice iz Bršljina

Strelnski ekipi PIONIRJA in GOTNE VASI po tekmoivanju

Pred kratkim sta se v prijateljskem strelnskem dvoboju Bršljina središči strelnske ekipe SGP Pionir in SD Gotna vas. Domačini so prišli na strelišče upajoč v zmago in res so si jo z lahkoto priborili. Gostje niso nudili takega odpora, kot bi ga po svojih sposobnostih lahko hitro so popustili in poraz je bil nezbežen. Doseženi rezultat Pionirjev kaže, da ta ekipa dosega vedno boljše rezultate, kar je plod sistematičnih treningov. Tekmovalci so streljali z zračno puško in to iz streljalskega položaja. Vsake posameznik je lahko dosegel 200 možnih krogov, zato doseženi rezultati kažejo lep uspeh, saj ni nobenega strelca izpod 50% možnih točk.

Rezultat dvoboja je bil: SGP Pionir (Bršljina) : SD Gotna vas 66 krogov : 46 krogov. Pionir: Karlo Marjan 179 krogov (89,5%); Pleničar Marjan 175 krogov (87,5%); Košir Karlo 160 krogov (80,0%); Koston Marjan 142 krogov (71,0%). Gotna vas: Čujnik Cveto 108 krogov (54%); Čučelić Franc ml. 114 krogov (57,0%); Čučelić Franc st. 126 krogov (63,0%); Jakovič Jure 121 krogov (60,5%). Organizacija tekmoivanja je bila dobra.

100 NOVIH STRELCEV PRI NOVOTEKSTU
Pred dnevi so imeli strelci v Novotekstu občni zbor. Pokazalo se je, da so lani premočno skrbeli za razširitev svojih vrst. Kljub temu, da jim je sindikalna podružnica podjetja nudila vsjo pomoč, niso dosegli uspeha, kot bi jih lahko. Novi odbor je pričel resno delati

in prvi uspehi so vidni: že prve dneve so začeli pridobivati nove člane in so jih vključili okoli 100, kar je izreden uspeh. Največ se pridruži mladine, moške in ženske. Društvo bo svojim članom nudilo vsjo podporo, saj je sedaj razpoložajo z petimi novimi, malo-kali brskimi puškami, katerih se bodo posluževali mlajši strelci, dalje z zračnimi puškami in z vojaškimi.

Vse kaže, da bomo kmalu v strelnski družini Novoteksta čuli več razveselilnih novic. Vse ostale organizacije so obljubile pomoč, saj je v njihovo korist, da naš delavec po delovnem času dobi privlačno in pametno razvedrilo.

Prpriave za plavalno sezono

10 mladih plavalcev in plavalk iz Vidma-Krškega bo 24. januarja odšlo v Ljubljano na trening, ki ga prireja Plavalna zveza Slovenije. To so mladince Vesna Brestkvar, Polonca Lilek, Meta Koncilija, Branka Grozina in Boža Cizelj, od fantov pa Toni Sulc, Janko Kaplan, Franci Humar in Marjan Naročnik.

Razen naštetih, se bosta udeležila še dva člana plavalnega kluba tečaja za waterpolo trenerje in 2 člana tečaja za plavalne trenerje.

Snega dovolj — smučji premalo

Mladina težko pričakuje zimo, da lahko privleče s podstrešja sani in smučji. Koliko veselja je takrat! Zadnje dni je snega dovolj, zato se smučarji in sankarji že zbirajo po strminah. Koliko več veselja je sedaj v semestrskih počitnicah, ko se lahko brez skrbi bližajo k smučem in sankam.

Povsod po večjih krajih bodo v času počitniških tednov, izleti in razna tekmoivanja. NAJVEČ SMUČI ZA MLADINO IMAJO GOTOVO V KRŠKEM, kjer je društvo »Partizan« razdelilo 150 parov med tamkajšnje mladine. Te smučji so darovala razna podjetja. TUDI V BREŽICAH IN SENOVMEM JIH IMAJO PO PAROV VSAKO leto redno organizirano smučarske tečaje. V NOVIEM MESTU so ti tečaji redno, na žalost pa ima društvo prijateljev mladine komaj 20 parov smučij in je zato vsako zimo veliko število mladince, ki ne morejo priti na vrsto. S podobno akcijo, kakor so jo uvedli v Krškem, bi lahko tudi v Novem mestu povečali število smučij.

Na šoli v TREBNIJEM, ZUZEMBERKU IN DRUGOD IMAJO na razpolago smučji, ki jih mladina pridno uporablja v zimskem času. Razen smučij imajo v šolah tudi sani, ki pridejo v poštev pri urah telesne vzgoje. Nekaj sani in smučij bi morali imeti v vsaki šoli. Z raznimi nabiralnimi akcijami za novoletno jelko in ostale priložnosti bi si jih lahko nabavili.

Običajno pa nam primanjkuje vadiateljev. V marsikaterem kraju bi že bili smučarski tečaj, pa ni bilo nikogar, ki bi ga vodil. Med učitelji je zelo malo smučarjev, saj tudi ne skrivajo za njihovo težavo. V Brežicah in Senovem učiteljska udeležba je šole učiteljev, ne da bi bili prej obiskovali smučarski tečaj, ki je za šole predpisan v učnem načrtu. Vsa učiteljska v Sloveniji imajo redno vsako leto smučarske tečaje, samo novomeški učiteljskištvo tega ne moremo nuditi zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

Nedeljo za nedeljo bodo razne smučarske prireditve. Samo počitniški vrstniki morajo, ker je zima vsako leto krajša in nam kaj hitro prekriža račune...

Med Metliki ostali vezani naravnost na okrajno zvezo, ker tam ni pogojev za ustanovitev občinske zveze. Občinske zveze naj bi vodila matična društva, vendar pa bi v odbore teh društev vključili tudi predstavnike ostalih društev s področja občine.

Zelo pomemben sklep plenuma je, da okrajna zveza sprejme ponudbo sekretariata zveze »Bratstvo in edinstvo«, da bi bil prihodnji zlet, ki bo odšel le vsako drugo leto, v Novem mestu. Sedaj je že dokončno odločeno, da bo zlet »Bratstvo in edinstvo« leta 1960 v Novem mestu, zato pa je treba takoj začeti s pripravami, kajti tu bo treba res krepko pljuvati v roke, ker je neresnih veliko problemov, med katerimi je brez dvoma eden najbolj perečih — zletni stadion. Zagotoviti bo treba močno moralno in posebno materialno pomoč, ker drugače ni upati na uspeh. Sisek se je s lanskim VII. zletom res postavil, posebno glede organizacije, zato bo položaj Novega mesta toliko težji. Potruditi se bo treba, da bo VII. zlet v Novem mestu vsaj tako uspešen kot oni v Sisku, če se ne bo daljo še kaj izboljšati.

Eno pa je jasno: čeprav nas do zleta loči še poldrugo leto, čeprav bo treba letos vse delo usmeriti za zvezni zlet v Beogradu, je vseeno treba takoj pričeti s temeljitimi pripravami, z zbiranjem sredstev, z dograditvijo stadiona, ker čas hitro teče. Fr. Mikec

25 društev TVD Partizan

znamo po priključitvi 8 novih društev iz 4 občin Spod. Posavja — Uspešno delo Okrajne zveze Partizan v preteklem letu — Zvezni zlet v Beogradu: najpomembnejša letošnja prireditve

Precej časa je že poteklo, odkar je bil v Novem mestu plenum okrajne zveze Partizana, toda prav je, da se povrnemo na njegove ugotovitve in sklepe, ker so nekateri izmed njih velikega pomena za nadaljnji razvoj partizanske organizacije v okraju. Najprej nekoliko o dosežanih uspehih okrajne zveze, točneje — o delu novomeške okrajne zveze Partizan v letu 1958.

Vse do plenuma, na katerem so v novomeško okrajno zvezo vključili tudi društva iz tistega dela bivšega trboveljskega okraja, ki je po novi upravni razdelitvi priključen novomeškemu okraju, je v okraju delovalo 17 društev Partizan, od tega sta bili dve ustanovljeni lani, in sicer na Vinici in v Skočjanu. Društva so bila zelo delavna; udeležila so se mnogih tekmoivanj in nastopov. Med pomembnejše prireditve, ki si jih je udeležila okrajna zveza, moramo šteti proslavo na Sutjeski in tradicionalni zlet »Bratstvo in edinstvo«, ki je bil lani v Sisku. Pomembne proslave na Sutjeski se je udeležilo tudi 10 pripadnikov Partizana s področja novomeške okrajne zveze. Ti so v glavnem tvorili štab republiškega odreda »Partizana Slovenije« in so za uspešno opravljeno nalogo prejeli priznanje Izvršnega odbora Partizana Slovenije. Tudi zlet v Sisku se je udeležilo številno zastopstvo novomeške okrajne zveze, vendar pa zaradi pomanjkanja finančnih sredstev udeležba ni bila tako številna kot leto prej v Bihacu.

Med pomembnejšimi nalogami v preteklem letu je bilo tudi tesno sodelovanje in vsestranska pomoč graditeljem avto ceste. Ta naloga ni bila najbolj izpolnjena, vendar pa krivda ni samo pri članih odbora okrajne zveze Partizana in pri posameznih društvih, kot so to hoteli prikazati nekateri člani Glavnega štaba MDB, ampak na obeh straneh. Tudi njihove obljube glede pomoči pri gradnji telesnovzgojnih objektov niso bile v celoti izpolnjene.

Zelo pomemben napredek je bil lani dosežen glede obnavljanja društvenih domov. Zelo marljivo so bili v Zuzemberku, v Straži, Vavti vasi in v Kostanjevici, kjer so z lastnimi sredstvi in s prostovoljnimi delom ob finančni pomoči okrajne in republiške zveze Partizana obnovili telovadnice in domove.

Zelo pomemben dogodek, ki bo prav gotovo imel ugodne posledice, je bil Kongres telesne kulture. Njegove smernice so velikega pomena za razvoj vseh telesnokulturnih organizacij, jasno pa je, da bo treba takoj začeti izvrševati sklepe kongresa, ker bo drugače vse ostalo le na papirju.

Najpomembnejši dogodek letošnjega leta bo zvezni zlet Partizana Jugoslavije v Beogradu. Naloga partizanskih društev je, da vse

svoje sile usmerijo v priprave za nastop v Beogradu. Novomeška okrajna zveza ima nalogo, da sodeluje s 302 udeleženci, kjer pa niso vsi člani posameznih ekip v športnih panogah. Kakor na I. slovenskem festivalu telesne kulture v Ljubljani, bodo tudi v Beogradu tekmoivanja najboljših Partizanovih ekip v posameznih športnih panogah za naslove prvakov Partizana Jugoslavije. Jasno je, da se bo treba tako za množične nastope kot za športna tekmoivanja dobro pripraviti, tu pa je tudi pomemben sklep plenuma, da se bodo zleta udeležili le tisti, ki bodo dobro pripravljani, ki se bodo najboljše odrezali na občinskih nastopih in na okrajnem nastopu Partizana.

Med pomembnejšimi sklepi plenuma je tudi vključitev osmih društev Partizan s področja bivšega trboveljskega okraja v novomeško okrajno zvezo. To so društva iz Brežice, Krškega, Ardic, Leskoveca, Dobove, Senovega, Sevnice in Boštana, tako da sedaj okrajna zveza Partizanovo mesto skupaj s prejšnjimi 17 društvimi vključuje 25 društev Partizan. Področje okrajne zveze se je zelo razširilo, to pa je narekovalo ustanovitev občinskih zvez, ki bi povezovali društva na področju posameznih občin. Sprejet je bil sklep, da se čimprej ustanovi občinske zveze v Novem mestu, Crnomlju, Trebnjem, v Brežicah in Krškem, medtem ko bi društva v Zuzemberku

in Metliki ostali vezani naravnost na okrajno zvezo, ker tam ni pogojev za ustanovitev občinske zveze. Občinske zveze naj bi vodila matična društva, vendar pa bi v odbore teh društev vključili tudi predstavnike ostalih društev s področja občine.

Zelo pomemben sklep plenuma je, da okrajna zveza sprejme ponudbo sekretariata zveze »Bratstvo in edinstvo«, da bi bil prihodnji zlet, ki bo odšel le vsako drugo leto, v Novem mestu. Sedaj je že dokončno odločeno, da bo zlet »Bratstvo in edinstvo« leta 1960 v Novem mestu, zato pa je treba takoj začeti s pripravami, kajti tu bo treba res krepko pljuvati v roke, ker je neresnih veliko problemov, med katerimi je brez dvoma eden najbolj perečih — zletni stadion. Zagotoviti bo treba močno moralno in posebno materialno pomoč, ker drugače ni upati na uspeh. Sisek se je s lanskim VII. zletom res postavil, posebno glede organizacije, zato bo položaj Novega mesta toliko težji. Potruditi se bo treba, da bo VII. zlet v Novem mestu vsaj tako uspešen kot oni v Sisku, če se ne bo daljo še kaj izboljšati.

Eno pa je jasno: čeprav nas do zleta loči še poldrugo leto, čeprav bo treba letos vse delo usmeriti za zvezni zlet v Beogradu, je vseeno treba takoj pričeti s temeljitimi pripravami, z zbiranjem sredstev, z dograditvijo stadiona, ker čas hitro teče. Fr. Mikec

ZENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ZENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

DR. EDVIN FERBER

Sestav našega jutranjega obroka

Delovni čas je v naši državi predpisan z zakonom. Ne vem zagotovo, toda menim, da ne bom pogrešil, če trdim, da ima 70 % vseh naših delavcev in uslužbencev odmerjen delovni čas v predpoldnev od 6. (7.) do 14. ure. Ravno tako največje število šolskih otrok in študentov obiskuje šolo in predavanja v dopoldanskem času. Iz tega izhaja, da opravljamo večino telesnih in duševnih del dopoldne in je zato tudi potrošnja energije največja v tem času. V zahodnoevropskih deželah je organiziran delovni čas drugače. Delo v tovarnah pričunja uro pozneje kot pri nas.

v ustanovah pa ob devetih dopoldne. Razumljivo je, da je tudi prehrana uslužbencev in delavcev vsklajena s takim delovnim časom. Ker bi se v tem času radi kritično dotaknili samega zajtrka naših ljudi, se bomo omejili na običaje in navade v posameznih naših krajih in v posameznih poklelih.

Niso potrebna nobena znanstvena proučevanja, da bi spoznali kvaliteto zajtrka pri delavcih in uslužbenci. To so bolj ali manj znana dejstva in se izredno neugodno kažejo v delovni storilnosti po podjetjih. Majhna orientacijska anketa v nekaj tovarnah v Zagrebu je pokazala, da 60 % delavcev sploh ne zajtrkuje. Pogosto spijejo delavci, preden prične delo, manjšo ali večjo količino žganja, kar gotovo ne prispeva k zvišanju delovne storilnosti. Tisti delavci in uslužbenci, ki zajtrkujejo, pijejo čaj ali kavo s kosom kruha. Vrednost takega zajtrka ne znaša več kot 150—200 kalorij, kar ni dovolj za premagovanje naporov do prvega odmora, t. j. do 10. ure dopoldne, zlasti v težki industriji. Zaradi tega se med delom krivulja delovne storilnosti ne dviga, kot bi to pričakovali. Delovna storilnost raste šele po malici ob 10. uri.

Za tak sestav zajtrka so različni vzroki. Veliko delavcev potuje do svojega mesta z različnimi prevoznimi sredstvi. Iti morajo zgodaj od doma, da bi prišli pravočasno na delo. To jim onemogoča pripravo in uživanje zajtrka. Drugi delavci trdijo, da zgodaj zjutraj ne morejo jesti in da zato pijejo

samo čaj. V manjši meri tudi gospodarske razmere ne dovoljujejo delavcu, da si nabavi zajtrk z več kalorijami. V zahodnih deželah sestavljajo zajtrk mleko, maslo in jajca, pogosto s sadnimi ali zelenjavni sokovi; pri nas pa uživajo delavci in uslužbenci, predvsem tisti, ki redno zajtrkujejo, čaj, belo kavo, kruh (z maslom) ali suho slano. Zadnje čase je postal običaj, da uslužbenci pijejo zjutraj samo črno kavo kot polživilo, medtem ko živil za doseg energijskega učinka sploh ne uživajo. To je škodljivo, ker prehaja v navado, povzroča pa zmanjšanje delovnega učinka. Poznam veliko število uslužbencev, ki zadovoljno poudarjajo, da do kosila sploh ničesar ne jedo in da ne čutijo potrebe po hrani. Bilo bi zelo zanimivo, če bi spremljali učinek njihovega dela med delovnim časom. Taka prehrana je v nasprotju z osnovnimi fiziološkimi postavkami glede na presnovo sladkorja v krvi in na njegovo znižanje v teku dopoldne. Tak uslužbenec skušajo občutek lakote premagati s povečanim kajenjem; s tem pa ne morejo obdržati ravnotežja v energiji in zvišati proizvodnosti med delovnim časom. Brez dvoma je res, da je ustanovitev kantin v mnogih tovarnah in ustanovah veliko prispevala k boljši prehrani delavcev in uslužbencev, posebno v tistih tovarnah, kjer so cene hrani nizke in v skladu z dohodki delavcev in uslužbencev.

Koristen vpliv dopolnilnega obroka na delovno storilnost je očitno in upravičeno smemo

upati, da bo vedno več tovarn in ustanov, ki bodo imele svoje kantine. Osnovno načelo naj bi bilo, da dopolnilna prehrana ne sme biti vir zaslužka. Je celo zakonita možnost, da delodajalec s svojim prispevkom omogoči izdajanje obroka pod režijsko ceno.

(Konec prihodnjic)

Jabolčna torta

40 do 50 dkg jabolk, 2 žlici sladkorja, ščepec cimeta, limonina lupinica, 2 dkg surovega masla ali margarine, 2 žlici drobtin.
Poliv: 1 žlica sladkorja, 3 žlice moka, 3 žlice mleka, pol pecilnega praška, 1 jajce.
Jabolka olupimo in jih narazemo v skledo, potresemo s sladkorjem, cimetom in sesekljano limonino lupinico.
Kozico ali tortni model namažemo z maslombo, ga potresemo s krušnimi drobtinami, nato stremo v mo. dal jabolka in jih poljemo s polivom.
Poliv: V lončku vmešamo rumenjaki, sladkor, moko, dodamo mleko in pecilni prašek, narahlo primesamo še sneg bežaka.
Torto postavimo v pečico ali pečak in pečemo počasno tri četrt ure. Se gorjo torto postavimo na mizo.

Gospodinjski servis v Brežicah

Občinski ljudski odbor Brežice je 27. decembra 1958 sprejel sklep o ustanovitvi Gospodinjstvskega centra Brežice. Gospodinjstveni center je delal sicer že prej, vendar ni bil uradno registriran. Ze 14 dni po tem sklepu je center odprl svoj servisni obrat: mlečno restavracijo. V okviru centra nameravajo še naprej ustanovljati servisne obrate. Najprej bo na vrsti javna pralnica, nato likalnica in končno tudi krpalnica.

NAŠI POMENKI

IVAN ANDOLJSEK

Smotrno učenje

naj zagotovijo otrokov uspek v šoli

Učencem mora imeti najnujnejše šolske potrebe. Kako neki naj piše lepo, če ima staro pero? Nikakor ne more izdelati točno geometrijskih nalog brez ravnila, trikotnikov in šestila. Mlajši učenci morajo pisati z mehkejšim svinčnikom in ne s predebelim držalom, da se prehitro ne utrudijo.

Preden sede učencev za mizo, naj si umije roke, da ne zamaže zvezkov in knjig. Na mizi mora imeti samo tisto, kar potrebuje za učenje in izdelovanje nalog. Vsa odvisna navlaka privlačuje učencev pazljivo in ga raztresla. Pred začetkom učenja mora biti pripravljeno vse, kar bo učencev rabil. Iskanje med učenjem učenca le raztresla in ubija že morebitno ugotovitev za učenje.

Ob prebiranju teh vrstic bo morda kdo dejal: »Kaj bi dlakocepili? Tudi mi smo se učili, pa nihče ni mislil na te drobnarije.« Ako hočemo olajšati učenjem učenje in jim pomagati do uspeha, jim bomo po možnosti vse to oskrbeli, ker to zahteva higiena učenja.

Za uspešno učenje se mora učencev navaditi smotrno izkoriščati čas, da ima dovolj počitka in dovolj časa za učenje, domače delo in razvedrilo. Navada mu mora preiti v kri, da brez obotavljanja vse opravi v svojem času. Medtem ko učencev odmerja čas v šoli šolski zvonec, ga doma največkrat ne izbravo smotrno. In prav v tem je velika ovira pri učenju. Na kmethih učencev dostikrat požira potrebni čas za učenje, spanje in razvedrilo najrazličnejše primerno in pretežno delo, učenci po mestih pa ga večkrat nekontrolirano trošijo s pretiranimi športnimi udejstvanjem in drugim izvenšolskimi dejavnostmi. Včasih starši premočno preudarijo, ali je njihov otrok dovolj sposoben, da bo zmogel poleg učenja za šolo še pouk petja, klavirja, tujih jezikov, vendar mora ostati pri vsem tem učencev dovolj časa za učenje, razvedrilo, domača opravila in spanje.

Nekateri priporočajo takle časovni razpored za učence nižjih razredov obvezne osemletne šole:

	1. in 2. r.		3. in 4. r.	
	ur	minut	ur	minut
Vstajanje, postiljanje, oblačenje	—	30	—	30
Zajtrk	—	30	—	30
Izdelov. domačih nalog, učenje	1	30	2	30
Razvedrilo in domača opravila	2	—	2	—
Obed	—	30	—	30
Gibanje na zraku in počitek	1	—	1	—
Pot v šolo	—	45	—	45
Pouk v šoli	3—4	—	4—5	—
Pot iz šole	—	45	—	45
Večerja	—	30	—	30
Gibanje na zraku	1	30	1	—
Spanje	—	11	—	10
Skupaj	24	—	24	—

Umljivo je, da je ta razpored le okvirjen in ne more veljati za vse učence. Iz nlega pa je vendarle razvidno, naj bi se pravilno vzgojen in povprečno nadarjen učenec nižjih razredov osnovne šole (I., II. raz.) učil v šoli in doma največ 6 ur, učenec višjih razredov (III., IV. raz.) 7 ur, ostali (V.—VIII. raz.) pa 8 ali kaj več. Če prištejemo k temu še vsakodnevna domača opravila, smo kaj hitro pri osem in deseturnem delovniku. Kje pa je potem čas za sprostitve in razvedrilo?

Za smotrno učenje je treba otroka že od prvega razreda navajati na približno stalen urnik dela. Po njem se učenci navajajo na smotrnejše izkoriščanje časa in zavestnejše učenje. Ko zna učencev brati, naj mu starši sestavijo urnik za učenje, razvedrilo, delo in počitek. Le-tega naj obesi otrok na vidno mesto. Kadar že pozna uro, ga navajajmo na občutek za čas. Ura ga bo namreč priganjala k zbranosti in k zavestnejšemu učenju. Ako otrok opravi delo v predvidenem času, ga primerno pohvalimo in mu dovolimo za nagrado igranje ipd. Uspeh in zadovoljstvo ob igri in razvedrilu vzbujata v otroku samozavest in začne tekmoovati s sabo, da bi se hitreje naučil. Seveda moramo paziti, da tekma ne zavaja otroka v povtarnost. Tako se bo učencev ob podpori staršev in ob večkratni kontroli navadil na urejeno učenje.

Urnik dela je potreben tako počasnešem in lenuhom kot pridnim učencev. Prve priganja k delu, druge opozarja na razvedrilo in počitek.

Danes veliko govorimo, da šola učenca preobremeni. Verjetno je v domnevi nekaj resnice, z zanesljivostjo pa bi to smeli trditvi za določeno območje le tedaj, če bi ugotovili pri povprečnih učenci, da kljub zbranemu in vztrajnemu učenju presedajo pri knjigah doma po več ur, kot smo dejali.

Kadar sestavljamo tak urnik, moramo upoštevati največjo in najmanjšo sposobnost za učenje čez dan, teden in mesec. Dokazano je, da je učencev najbolj sposoben za duševno delo med 9. in 11. uro dopoldne in med 3. in 5. uro popoldne. Prvo učno uro dopoldne je dijak manj sposoben kot 5. učno uro, ker utrujenost dotlej že popusti.

S tem je v zvezi tudi tako imenovana ugretozt za učenje. Kakor drugo delo tudi učenje namreč ne steče precej najbolje, ampak šele čez nekaj časa, ko se ugreje. Zato naj začne učencev z lažjim delom (ponavljanje stare snovi) in preide ugret k izdelovanju računskih nalog ipd. Seve se vsak otrok ne ugreje za učenje v istem času, kot ni mogoče vsakega učenca v enakem času odtrgati od dela.

Med zbranim učenjem učenca seveda ne smemo prekinjati s kakim delom. Tako ga le raztresemo in navajamo na površnost. Tudi mu ne smemo dovoljevati, da bi neprestano prekinjal delo. Če se učencev ne more dalj časa osredotočiti, je ali razvajen ali živčen ali kako drugače bolan.

Po 45 minutah naj učencev, ki se je zbrano učil, deset minut počiva, da se sprosti. Predolgi odmori niso priporočljivi, ker preveč oddaljijo učenca od učenja.

Sola in starši naj upoštevajo tudi to, da sposobnost za učenje koleba tudi med tednom in vsem šolskim letom. Čeprav je učencev v ponedeljek spočit, je ta dan za učenje zavoljo premahne ugretoztis slabši kot torek, torek slabši kot sredo in le-ta slabša kot četrtek. Zadnje dni v tednu storilnost zavoljo utrujenosti spet upada. To ugotovitev bi vsekakor bilo treba upoštevati pri razporejanju šolskih nalog in pri učenju doma.

Prvi teden po krajših počitnicah in prvi mesec po letnem odmoru se učenci uvajajo v delo. Ker od junija do septembra pozabijo skoraj polovico učne snovi, je prvi mesec primeren za ponavljanje. Najbolj je učencev sposoben za učenje do spomladaj, nato storilnost upada in proti koncu leta najbolj pade.

Mimogrede moramo starše opozoriti tudi na tiste razvade učencev, ko trdijo, da se določene dni nimajo kaj učiti, ker niso »naprej jemali«, razen tega pa imajo samo lahke predmete (risanje, telovadbo, peje ipd.). Res se zgodi, da zavoljo nepremagljivih ovir ni mogoče zmeraj tako sestaviti urnika, da bi ustrezal higieniskim in didaktičnim zahtevam. Zato pa naj učenci take dni ponavljajo in utrjujejo staro snov ter se pripravljajo za »črne dni«, kot jim pravijo. Iz omenjenih razlog

NOVICE IZ KOLPSKE DOLINE

Predvalci Poljanske doline predvsem gornjega dela niso imeli do konca lanskega leta električne napeljave. Lani so s podporo občinskega LO in lastnim prizadevanjem uspeli, da so napeljali električno luč v Čepelje, Vimo, Kralje in še nekatere druge kraje te doline. To je za njih res lep napredek in zato so prihod letošnjega novega leta pričakali z veseljem. Imajo pa prebivalci te doline še precej težav zaradi naprav za preskrbo z vodo. Vodovod, ki je bil zgrajen, dela samo do Predgrada in je bil lani večkrat pokvarjen. Gornji del pa je še vedno brez vodovodne napeljave. Vse želje in upi so zaman, ker primanjkuje finančnih sredstev. Vsega tega pa se prebivalci te doline zavedajo. Želijo pa si, da bi se ta dela nadaljevala in sami so pripravljeno svojih močeh pomagati, saj je voda za njih posebno vprašanje in povsem pravilno je, da se jim pri tem pomaga.

lidske zakonodaje. Načrt predvideva v prihodnje, da bodo poskrbeli za zaposlitev posameznikov in storili več za otroke padlih borcev.

Nedavni občni zbor organizacije Zveze vojaških invalidov v Vinici je pokazal, da je invalidska organizacija v tem kraju storila mnogo za napredek svojega kraja ob pomoči občinskega odbora ZVVI. Razen skrbi za člana so posvečali posebno skrb otrokom padlih borcev. Člani vojni invalidi in ostali člani so se aktivno udeleževali v družbenem upravljanju in javnem in političnem življenju. Sami so se seznanjali

z zakonom o invalidskem zavarovanju in zakonu o invalidih.

V Kolpski dolini med Brodom na Kolpi in Starim trgov ob Kolpi se je na stranski cesti v neposredni bližini vasi Vrh v večernih urah 28. decembra 1958 pripetila huda prometna nezgoda. Osební avtomobil Uprave za gozdarstvo OLO Ljubljana — sekcije za Kočevsko iz Kočevja, ki ga je vozil sofer Stimac, je zdrknil v globok prepad. Sofer in oba potnik sta dobili hude telesne poškodbe. Zaradi posledic je naslednji dan podlegel v bolnišnici gozdni tehnik Levstik Rudolf.

Iz Dobove nam pišejo

Osemletka v Dobovi nima prostorov za telovadbo učencev. Če telovadbo v učilnici, se kruši omet na stropih in pritičnih sobah, kjer stanujejo učitelji, in vsa stavba se nevarno maje. Dvorišča nimajo. 5 metrov pred šolskim poslopjem je cesta z živahnim tovrstnim prometom, 2 metra za poslopjem se pričena farovski vrt. Zdad, ki je izdan odlok o nacionalizaciji gradbenih zemljišč, bi bilo mogoče rešiti to vprašanje. Komisija za nacionalizacijo bi dodelila osemletki v uporabo zemljišče za šolo. Tako bi učenci vsaj v lepem vremenu imeli prostor za obvezno šolsko telovadbo.

TO IN ONO iz Suhe krajine

V bivšem KLO Veliko Lipje smo imeli v preteklem letu le 2 mrljica. Umrla sta Marija Pečjak iz Gradenca, stara 67 let, in Jože Blatinik, posestnik iz Kljopcev, star 56 let. Oba sta umrla v novomeški bolnišnici in sta pokopana na domačem pokopališču v Vel. Lipju.

Pripominjam, da je v teh treh vajah — Gradenc, Malo in Veliko Lipje in Kljopci — 357 prebivalcev in smo imeli v letu 1957 in 1958 samo dva mrljica; torej živi tu zdrav in krepak rod.

V Malem in Velikem Lipju

so se starši tako spametovali, da so dali precej otrok študirati, saj jih študira iz teh dveh vasi kar osem — dijakov in dijakin — sedem v Novem m., eden je pa že na univerzi v Ljubljani. Le tako naprej, da bomo imeli tudi pri nas kaj inteligence, da ne bodo rekli, da smo v Suhi krajini tako zahtevni. Našim dijakom pa želimo obilo uspeha in napredka. Čudno pa je, da se še vas Gradenc ne prebudi, saj je slišati, da niso tako neuki tisti, ki hodijo na žužembersko osemletko. Ali ne bi bilo dobro, da bi tudi iz te vasi prišel kak kmečki ali delavski otrok do boljše kruha.

V Gradencu je v preteklih dveh letih bila na delu hudodelska roka. Imeli smo 5 požarov, dvakrat pa je bil požar preprečen. Pogorelo je raznih gospodinjstev: enostanovnjaka hiša, trije kozolci, dva pada, ena kašča, en svinjak in en hlev. Krutemu požaru ni moči priti na sled, upamo pa, da bo tudi on prišel slej ko prej v roke pravici in prejel zaslužen nagrado za svoje početje. Saj so vsačani vsi preplašeni in nobeden ne more iti k počitku brez strahu, če ne bo ponoči pri njem zagorelo.

Prostovoljno gasilsko društvo je dalo lani tri fante v gasilsko šolo v Medvoje in eden od teh je naredil izpit z odličnim uspehom, dva pa s prav dobrim. Vse to je dobro, a kaj češ: imaš gasilce in brigadno, vode pa ni. Imamo dober vladski studeneč, ki ga hodijo gledati že več let, da bi se zgradil velik zbirališč za vodo, a ostane vedno vse le na papirju, voda pa se odtaka v zemljo. Kako neprecenljiva korist bi to bila za vso našo dolino, tudi za obe lipenski vasi, saj bi bilo tu zadosti vode, ne bi bilo treba Lipljenom hoditi po vodo na Krko, ki je oddaljena 5 kilometrov, do Gradenca pa en kilometer. Saj je že vsaka vas dobila kako pomoč za to ali ono napravo, samo to dolino nihče ne vidi. Pa so ravno v tej dolini v večini dobri kmetje in delavci, saj že pogledamo v davčne knjige, se vidi, da so ljudje precej obremenjeni, a kljub temu je pri nas najmanj prisilnih izterjevalcev. Zato je nujno potrebno, da bi prišel naša študent, da bi prišel in se v tem letu obnovil, da bi imeli zadosti vode v primeru suše ali požarov.

Janez Črnagoj

»Ata, mi boš kupil avto, če se bom pridno učil?«

Ob prvem večeru šole za starše v Novem mestu — Moj sin je in piše z levico, ostalo dela z desnico. — Moj otrok se včasih ponoči v sanjah joka. — Moj fant pri kosilu ne je, po kosilu pa pravi, da je lačen. — Moja punčka doma zna, v šoli pa ne. Verjetno se boji. — Moj sin je flegmatičen. Vseeno mu je, če dobi v šoli zadostno, dobro ali odlično.

Kaj je treba ukreniti v teh primerih? V petek, 16. januarja, je bil v prostorih novomeške osemletke prvič šola za starše, ki daje odgovore na vsa ta vprašanja. Izmed 190 prijavljenih »šolarjev« jih je prišlo prvi dan k pouku 164 — med njimi dvajset moških. Nekateri iz okoliških vasi zaradi slabega vremena niso mogli priti. Šolski učitelji so razdeljeni v tri razrede — v vseh treh bodo ista predavanja. Pouk je enkrat na teden; vsakokrat je združen z diskusijo. Šola je pod okriljem Okrajne zveze prijateljev mladine, vodi pa jo profesor Tone Trdan. Predavajo pedagogi, zdravniki in pravnik: profesor Tone Trdan, ing. Ivo Zobec, prof. Ivan Andoljšek, dr. Božo Oblak, dr. Ljubo Kretič in sodnica Anica Režič.

Naslovni predavanji: duševni razvoj otroka, spolna vzgoja, kako naj se otrok doma učil, higiena doma, higiena matere, najpogostnejše otrokove napake v njegovem razvoju in druge. Prva tri predavanja — vsako v enem razredu — so že bila.

To je prvi poskus sistematične šole za starše v Novem mestu. Podobne šole so že v Ljubljani, Zagrebu, Mariboru in drugod. Izkušnje, ki so jih dobili predavatelji teh mest, koristno uporabljajo naši. Razredni sistem šolanja je prikladnejši od predavanj v obliki Ljudske univerze, ker se tako lahko bolj razvije pogovor.

Vodstvo šole je z obiskom zadovoljno in želi, da bi ostalo število slušateljev isto in da vedno pridejo v iste razrede, ker bodo v nasprotnem primeru poslušali eha predavanja dvakrat, druga pa nobenkrat.

V prihodnje bo pouk ob četrtkih, ker zdravniki nimajo ob petkih časa za predavanja.

Komisija za družbeno upravljanje je pred kratkim razpravljala o volitvah v potrošniško sveto. Zedinili so se, da bosta v občini dva takva sveta — v Senovem in Brestanici. Potrošniška sveta bosta razpravljala o problemih trgovin, mesnic in gostinskih podjetij.

10. januarja je bil na Senovem občni zbor osnovne vaske organizacije ZB, na katerem so sklenili, da bodo zgradili Dom borcev. Razpravljali so tudi o zbiranju zgodovinskega materiala in o skrbi za 22 otrok padlih borcev in žrtve fašističnega terorja, ki jim je potrebno še nadaljnja oskrba, dokler si ne bodo mogli sami služiti kruha.

Na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta Senovo, ki je bil 11. januarja, so največ razpravljali o vlaganju družbenih sredstev v izgradnjo objektov družbenega standarda. In sicer: o gradnji zdravstvene postaje v Senovem, o gradnji stanovanj in postavitvi stavbe v Koprivnici, v kateri bi bil zdravstveni dom, pošta, dvorana za sestanke, bife in dva stanovanja. Pri tem delu bi veljala o volitvah v potrošniško sveto. Zedinili so se, da bosta v občini dva takva sveta — v Senovem in Brestanici. Potrošniška sveta bosta razpravljala o problemih trgovin, mesnic in gostinskih podjetij.

Senovške vesti

je bil 11. januarja, so največ razpravljali o vlaganju družbenih sredstev v izgradnjo objektov družbenega standarda. In sicer: o gradnji zdravstvene postaje v Senovem, o gradnji stanovanj in postavitvi stavbe v Koprivnici, v kateri bi bil zdravstveni dom, pošta, dvorana za sestanke, bife in dva stanovanja. Pri tem delu bi veljala o volitvah v potrošniško sveto. Zedinili so se, da bosta v občini dva takva sveta — v Senovem in Brestanici. Potrošniška sveta bosta razpravljala o problemih trgovin, mesnic in gostinskih podjetij.

10. januarja je bil na Senovem občni zbor osnovne vaske organizacije ZB, na katerem so sklenili, da bodo zgradili Dom borcev. Razpravljali so tudi o zbiranju zgodovinskega materiala in o skrbi za 22 otrok padlih borcev in žrtve fašističnega terorja, ki jim je potrebno še nadaljnja oskrba, dokler si ne bodo mogli sami služiti kruha.

Na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta Senovo, ki je bil 11. januarja, so največ razpravljali o vlaganju družbenih sredstev v izgradnjo objektov družbenega standarda. In sicer: o gradnji zdravstvene postaje v Senovem, o gradnji stanovanj in postavitvi stavbe v Koprivnici, v kateri bi bil zdravstveni dom, pošta, dvorana za sestanke, bife in dva stanovanja. Pri tem delu bi veljala o volitvah v potrošniško sveto. Zedinili so se, da bosta v občini dva takva sveta — v Senovem in Brestanici. Potrošniška sveta bosta razpravljala o problemih trgovin, mesnic in gostinskih podjetij.

Namesto volka — divja svinja

Pri lovskem pogonu na volkove je novomeški lovec Slavko Bele 19. januarja ustrelil približno 100 kilogramov težko svinjo. Na ta dan so lovile tudi ostale lovske družine vsaka v svojem revirju, vendar o uspehu njihovih pogonov še nimamo poročil.

V DOBOVI — NOV POTROŠNIŠKI SVET

Na zboru volivcev 13. januarja so Dobovčani izvolili nov 11 članski potrošniški svet. V svetu so zastopani predstavniki vseh gospodarskih organizacij Dobove, ustanov ter tudi zveze Dobove, ustanov ter tudi zveze Dobove, da je v novem potrošniškem svetu kar največ go-

SVOBODA Videm-Krško o repertoarju

Seje Svobode Videm-Krško se je 12. januarja udeležil tudi tajnik Zveze Svobod Slovenije tov. Vinko Trnkauš. Razpravljali so predvsem o repertoarju politiki Svobod in o pripravah za udeležbo na letošnjem dramskem festivalu amaterskih gledaliških skupin v Velenju.

POZABLJIVOST ALI TATVINE?

5. januarja, na seminarju dan so bile v Novem mestu najdene tri denarice, ter pošteno oddane postaji Ljudske milice z vsem denarjem in gotovino. Ker na seminarju dne ljudje, posebno okoliški prebivalci, prijavljajo pogosto tatvine denarice, kaže primer na to, da jih verjetno malo vinjeni pozabljajo.

Vse na novo, najprej pa nova tla! — tako so sklenili v novomeškem klubu radiotehnike in krepko zgrabili za krampe in lopate. Mladi, poživljivi fantje so se lotili del pod vodstvom tov. Rostana in ne bodo odjenjali, posebno še ne, ker jim je sklenil pomagati tudi okrajni odbor Ljudske tehnike. Kaj več o njihovem delu potem, ko si bodo položili nova tla v delavnici in začeli delati!

S-41,5 POTUJE PO DESNEM IN LEVEM BREGU SAVE

„Za Savco je lušno...“

mešanih nekaj okolja, pa so jim zabrusili, da naj vsak kraj zase skrbi! Ker je bila pisarstva Kmetijske zadruge Brestanica razsvetljena, sem zavil tudi k njim, pa ni bilo notri nskogar razen dveh suhih tepek, od katerih sem eno (naj mi oprostijo) pojedel.

Člani stanovanjske zadruge na VIDMU se želijo na trboveljski Investicijski biro, češ da jim že pol leta dela nabrače za dve mrljiški veži in če bo šlo tako naprej, se dolgo ne bo smel nobeden umreti.

Ko sem v kinu v KRŠKEM iskal upravnika, sem zlezal po nesreči v prvo nadstropje med neke stare mize, delno polomljene stole in kup otrok. Dve ženski sta mi razložili, da je to otroški vrtec, ki že šest let ni dobil nobenega denarja za opremo. Povedali sta tudi, da gradijo nov vrtec, ki bo gotov šele poleti, če bo. V obrtnem podjetju »Meso« sem snel z zida lepak, ki je vabil na IV. mednarodni vinski sejem, ki je bil lani v Ljubljani, in ga položil pred blagajničarko; ta se mi je za opravljenico uslugo lepo zahvalila. »Zelenina« v Krškem prodaja tudi pse — pa ne lezene.

V BREŽICAH so dejali, da mladina v Dobovi dobro praznuje cerkevne in državne praznike, prve bolj kot zadnje, in da jih na sestanku ne dobiš, če ne obljubiš, da bo igrala tudi muzika.

Za danes dovolj.

Pozdrav vaš

S-41,5

Medtem ko je v drugih športnih panogah nastopil odmor, ki ga je tu ali tam skušajo z redkimi treninji napraviti »aktivnega«, je v namiznem tenisu položaj popolnoma drugačen. Tam so sredi sezone, ki je letos še posebno bogata. Tekmovanja se vrstijo druga za drugim, žal pa so naši klubi (med temi je tudi NTK Elan) večkrat prisiljeni, da zaradi finančne stiske odpovedo udeležbo.

Novomeški namiznotenški klub Elan, ki sodi še med mlade športne kolektive, se je v prejšnjem mesecu udeležil dveh tekmovalnih in požel lepe uspehe. O prvenstvu Slovenije, na katerem so Elanove pionirke zasedle prva tri mesta, smo že poročali, tako da nam preostane še državno prvenstvo, ki je bilo v Ljubljani, tega pa so se udeležili pionirji in pionirke ter mladinec Turk. Pionirji in Turk, ki je prvič nastopil v tako močni konkurenci, niso dosegli

mednarodnega prvenstva v Novem mestu. Drugo mesto je z drugim praznom — s Turkovi — zasedel Plavec, tretji za je bil Medic, ki se je spet začel resneje baviti z namiznim tenisom. Sedeli so Zorc, nato Uhl in Jakše.

Na ženskem turnirju je prav tako kot Turk pri moških zelo prepričljivo zmagala pionirka Irena Mikec, ki je vse tri nasprotnice premagala z 2:0. Tudi na drugo tretje mesto sta se uvrstili pionirki — Turkova in Uničova, četrto mesto pa je zasedla Ostankova, ki pa zadnje čase bolj redko trenira.

Za zaključek naj še omenimo, da se bodo pionirji in pionirke v nedeljo, 25. januarja, udeležili letošnjega odprtega pionirskega prvenstva Zagreba, ki bo nekakšno neuradno državno prvenstvo. Namizni tenis je v našem mestu, stopil bodo kot zasedla Ostankova, ki pa zadnje čase bolj redko trenira.

Za zaključek naj še omenimo, da se bodo pionirji in pionirke v nedeljo, 25. januarja, udeležili letošnjega odprtega pionirskega prvenstva Zagreba, ki bo nekakšno neuradno državno prvenstvo. Namizni tenis je v našem mestu, stopil bodo kot zasedla Ostankova, ki pa zadnje čase bolj redko trenira.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Cetrtek, 22. januarja — Viktor. Sobota, 24. januarja — Rajko. Nedelja, 25. januarja — Trpimir. Ponedeljek, 26. januarja — Pavla. Torek, 27. januarja — Janez. Sreda, 28. januarja — Drago.

OBVESTILA

ZDRAVSTVENI DOM NOVO MESTO obvešča prebivalstvo, da bosta od 19. januarja 1959 dalje delali vsak dan razen ponedeljka 2 SPOSNI AMBULANTI od 14 do 16 ure. Novomeščani naj se po možnosti poslužujejo popoldanskih ambulant, ker so ambulante v dopoldanskih urah prepolne.

KINO

CRKOVSKI: Od 23. do 25. I. ameriški barvni film »Do pika in nazaj« — Od 27. I. francoski film »Svet tišine«.

KOSTANJEVICA: 25. I. ameriški film »Bell Jorgovan«.

METLIKA: Od 24. do 25. I. ameriški film »Mož iz Kolorada«. NOVO MESTO »KRKA«: Od 23. do 26. I. ameriški film »Interpol«. Od 27. do 29. I. poljski film »Clovek s prošnjo«.

DOM JLA NOVO MESTO: Od 23. do 25. I. ameriško-ruski film »Pot na Antarktiko«. Od 26. do 28. I. ameriški film »Upor obsevnice«.

SEVNICA: Od 24. do 25. I. ameriški film »Steza slonov«.

TREBNIJE: Od 24. do 25. I. ameriški barvni film »Piknik«. Predstava v nedeljo ob 16. in 19. uri.

OPOROŽILO

Na podlagi čl. 8 točke št. 5. hisnega reda oporazna Uprava stanov. skup. Novo mesto vse koristnike

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 10. do 17. januarja je bilo rojenih 15 dečkov in 12 dečkic. Poročili so se: Janez Košič, sin kmeta iz Vel. Brusnice, in Julijana Srebrnjak, hči kmeta iz Potovrha. Rudolf Zupavec, soboslikar, in Marija Vidovič, servierka, oba iz Novega mesta. Ivan Srebrnjak, sin kmeta iz Potovrha, in Marija Kocela, hči kmeta iz Vel. Brusnice. Jože Hočevar, sin kmeta, in Terezija Pangeršič, bolničarka, oba iz Regerče vasi.

Umrlj: Kristina Nahtgal, žena upokojena z Vel. Cirknika, stara 64 let. Jožeta Slapšek, invarierka, sin kmeta iz Vel. Brusnice, in Julijana Srebrnjak, hči kmeta iz Potovrha. Rudolf Zupavec, soboslikar, in Marija Vidovič, servierka, oba iz Novega mesta. Ivan Srebrnjak, sin kmeta iz Potovrha, in Marija Kocela, hči kmeta iz Vel. Brusnice. Jože Hočevar, sin kmeta, in Terezija Pangeršič, bolničarka, oba iz Regerče vasi.

Umrlj: Kristina Nahtgal, žena upokojena z Vel. Cirknika, stara 64 let. Jožeta Slapšek, invarierka, sin kmeta iz Vel. Brusnice, in Julijana Srebrnjak, hči kmeta iz Potovrha. Rudolf Zupavec, soboslikar, in Marija Vidovič, servierka, oba iz Novega mesta. Ivan Srebrnjak, sin kmeta iz Potovrha, in Marija Kocela, hči kmeta iz Vel. Brusnice. Jože Hočevar, sin kmeta, in Terezija Pangeršič, bolničarka, oba iz Regerče vasi.

Umrlj: Kristina Nahtgal, žena upokojena z Vel. Cirknika, stara 64 let. Jožeta Slapšek, invarierka, sin kmeta iz Vel. Brusnice, in Julijana Srebrnjak, hči kmeta iz Potovrha. Rudolf Zupavec, soboslikar, in Marija Vidovič, servierka, oba iz Novega mesta. Ivan Srebrnjak, sin kmeta iz Potovrha, in Marija Kocela, hči kmeta iz Vel. Brusnice. Jože Hočevar, sin kmeta, in Terezija Pangeršič, bolničarka, oba iz Regerče vasi.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Hilda Ujančič, delavka iz Mokronoga, je padla z lestve in si poškodovala glavo in desno ključnico. Jože Korelc, delavec iz lidske upokojenka iz Polja, stara 32 let. Marija Radi, žena upokojenka iz Zabaj vasi, stara 69 let.

GOTNA VAS

Umrlj: Francišek Sket, kmet iz Podgrada, star 31 let.

MAKLOGLASI

PRODAM rabljen bakren kotel za kuhanje perila. Krevelj, Novo mesto, Partizanska c. 12. d.o.o. BMW MOTOR 250 cm, v odličnem stanju ugodno proda Kovaleč — mljn Novo mesto.

PEŠ — DOBER CUVAJ, nemški ovčar z rodovnikom, napredni. Kovaleč — mljn Novo mesto.

OBLICNE CRNE MLINSKE KAMNE komplet, 3 osovine za kamne na krogličnih ležajih, komplet osovino za cirkular, rabljene krožne žage, elektromotor 1.1 Hp, trofazni 1400 obr./min, razne ležaje in jermenice ugodno proda Kovaleč — mljn Novo mesto.

VINOGRAD, SADNI VRT, STAVBA ZIDANA, suha, ognjvarna, s stanovanjem in kletjo, lež razgled na Novo mesto, sončna lega, 1000 metrov do priključka na avto cesto, zelo primerno za letovanje. Ugodno prodaja Kovaleč, Nad mlini 5, Novo mesto.

IZ NOVO MESTOŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Albin Petrilin iz Sentruperta — dečka, Ana Turk iz Podturna — dečka, Marija Lamberak z Bučke — dečka, Rina Barčar iz Novega mesta — dekle, Pepca Godina iz Dol. Stare vasi — dečka, Marija Zagorc iz Dol. Prekope — dekle, Vida Obrč iz Girmovja — dečka, Terezija Selj iz Lobjna — dekle, Justa Vlastar iz Novega mesta — dekle, Terezija Lekše iz Grobelj — dekle, Marija Bajuk iz Smolenje vasi — dečka, Julijana Šever iz Struge — dekle, Zinka Novak iz Trebnjega — dekle, Marija Vojgrin iz Ješenjka — dekle, Ana Jenko iz Sentjanža — dekle, Jožefa Zupančič iz Strelca — dekle, Ana Zuzelj iz Otovca — dekle, Vida Resnik iz Kanžarice — dekle, Ana Jankovič iz Jankovičev — dekle, Marija Fraznik iz Sintovrenca — dečka, Anica Stimpelj iz Zalovičev — dečka, Berta Brajdč iz Prečne — dekle, Marija Bučar iz Dol. Sušice — dečka, Marija Virant iz Pljavice — dekle, Ana Šoster z Muhaberja — dekle.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Marija Klokočar iz Prigorja — dečka, Jožeta Godler iz Malega Obreza — dekle, Marija Vučanjk iz Mihalovca — dečka, Karolina Zorko z Gore — dečka, Marija Meke iz Selc — dečka, Karolina Zorko z Gore — dečka, Marija Meke iz Selc — dečka, Franciška Pangeršič iz Globodice — dečka, Marija Tomša iz Celca — dekle, Zofija Begovič iz Velike Doline — dečka, Marija Šinko iz Dubrave — dekle, Anica Zajnar — dekle.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v brežiški bolnišnici: Carl Prešiček, delavec iz Cundrova, je padel na stopnicah in si zlomil desno nogo. Ivan Tkavec, delavec iz Pozele, je padel iz kolesa in si zlomil desno nogo. Ana Videna, upokojenka iz Čateža, si je pri padcu na cestni zlomila levo nogo. Terezija Lukač, upokojenka iz Blance, si je pri padcu na cestni zlomila desno nogo. Jože Vidmar, poljski delavec iz Canja, je padel z senika in dobil poškodbe po glavi in levi roki.

HOTEL KANDIJA Novo mesto

Sprejemno za stalno perico ali čistilko. — Nastop službe takoj ali po dogovoru. Plača po tarifnem pravilniku. Hrana je v podjetju, po režijski ceni. Prednost imajo starejše osebe, ki dobro perejo in čistijo.

ŠAH

GNEČA PRI VRHU

Za začetek drugega »polčasa« na IX. šahovskem prvenstvu Novega mesta je značilen pripravovan prodor Finka med vodeče v lestvici. Fink si je z dvema zaporednima zmaganima izboljšal položaj na lestvici in ima precej upanja, da doseže 10 točk — normo za potrditev II. kategorije. Še nekaj je značilno za trenutni položaj na lestvici: velika gneča, ker so vodeči pretpeli nove poraze. Sitar je spet moral položiti orožje pred ing. Koširjem. Kotnik je »prispeval« prvi poraz Sitar, ilc pa je moral kar dvakrat zaporedoma podpisati kapitulacijo. Tako je kot edini neporažen igralec ostal Bojanec, v vrh pa se je nepričakovano povzpeli tudi Jenko, ki je v zadnjih treh kolih zabeležil tri zaporedne zmage. Tudi Saranovič, ing. Košir in Gaboričič sijo k vrhu, tako da vse kaže, da bodo o naslovu letošnjega prvaka Novega mesta odločila šele zadnja kola.

Vrstni red na lestvici je po 10. kola naslednji: 1. Jenko 7 in pol, 2. Sitar 6 točk (1), Kotnik in ing. Košir 6 točk, Fink in Saranovič 5 in pol (1), Gaboričič 5 (1), 11c 5 točk, Bojanec 4 in pol (4), Klevar 4 in pol (1), Cujnik 4 točke, prof. Dobovšek 4 in pol (1), Jovič 3 in pol, Kitak 3 in pol (2), Avsec 2 točki (4) itd. F. M.

MED IGRALCI Z BELO ŽOGICO

CETIRTO, PETO IN ŠESTO MESTO ZA ELANOVE PIONIRKE NA DRŽAVNEM PRVENSTVU V LJUBLJANI — NA NOVOLETNEM TURNIRJU NAJBOJŠJA TURK IN MIKCEVA — BODO IGRALCI NAMIZNEGA TENISA OSTALI BREZ PROSTOROV?

Medtem ko je v drugih športnih panogah nastopil odmor, ki ga je tu ali tam skušajo z redkimi treninji napraviti »aktivnega«, je v namiznem tenisu položaj popolnoma drugačen. Tam so sredi sezone, ki je letos še posebno bogata. Tekmovanja se vrstijo druga za drugim, žal pa so naši klubi (med temi je tudi NTK Elan) večkrat prisiljeni, da zaradi finančne stiske odpovedo udeležbo.

Novomeški namiznotenški klub Elan, ki sodi še med mlade športne kolektive, se je v prejšnjem mesecu udeležil dveh tekmovalnih in požel lepe uspehe. O prvenstvu Slovenije, na katerem so Elanove pionirke zasedle prva tri mesta, smo že poročali, tako da nam preostane še državno prvenstvo, ki je bilo v Ljubljani, tega pa so se udeležili pionirji in pionirke ter mladinec Turk. Pionirji in Turk, ki je prvič nastopil v tako močni konkurenci, niso dosegli

IVO PIRKOVIC:

TISOČLETJA V ZRCALU KRKE

Od bajke do zgodovine

Za rimsko cesto skozi Acervo, po naše »Pri gomilah« (gre za velike gome pri Stični), in Praetorium Latobijcev (Trebne) dolgo niso natančno vedeli, kod je šla. Neki zgodovinarji, med njimi tudi Avgust Dimitz, so menili celo, da je izpod Hmeljnika krenila čez Krko in Gorjance na Karlovec in Sisek. Šele slovití Mommsen je nesporno dognal, da se je držala ves čas leve strani Krke. Profesor Simon Rutar in dvorni knjižničar dr. Anton pl. Premerstein sta jo pozneje zares sledila mimo Otočca, po mačkovski gmajni, pod Belo cerkvijo, skozi močvirne krakovske gozdove na Neviudunum (Drnovo) na Krškem polju; pri Čatežu je šla čez Krko, kjer je varoval prehod rimski bog voda Neptun, vodila mimo trdnjave Romule pod Mokricami in dalje proti predzgodovinski Segesti, ki so jo Rimljani prekrstili v Siscio.

Graditelji nove avtomobilske ceste so šli nevede skoraj natančno po sledi stare rimske. Še staroveške inženirje je vodila torej enaka misel kot njihove naslednike pri enakemu delu dva tisoč let pozneje. Zato se je zgodilo, da so brigade s svojimi krampi in buldozeri povsod odkrivale ostanke rimske imperialne ceste in sledove staroveškega človeka, ki je živel ob njej. Zavoljo tega je oživelo tudi zanimanje za davno preteklost, še polno mraka in neresenih ugank.

NEREŠENE UGANKE STAREGA VEKA

Pod Belo cerkvijo so zadeli graditelji ceste na rimsko pristanišče na Krki iz drugega stoletja našega štetja. Tudi to je bila nova uganka. Ze stoletja pred Rimljani je morala voditi natančno na istem mestu čez Krko pot od predzgodovinskih naselij na Vinjem vrhu in pri Šmarjeti k ilirsko-keltskim železarjem in kovarjem pod Gorjanci. Kar pa je prišlo pod Belo cerkvijo na dan, gotovo ni bil več samo brod niti opornik mostu, ampak nedvomno pravo pristanišče. Uganka je sedaj v tem, zakaj so bili Rimljani dolgo zadovoljni samo s cesto skozi krakovske gozdove, sredi drugega stoletja pa

začeli nenadoma uporabljati od Bele cerkve naprej še vodno pot po Krki, ki teče vzporedno s cesto.

Dolenjska v starem veku je polna še drugih skrivnosti. V današnjih Grobljah na prostranem šentjernejskem polju je nekako sredi drugega stoletja zraslo rimsko mesto, ki je starinoslovce od Simona Rutarja in Alfonza Müllnerja presenečalo s svojim bogastvom. Doslej je znanih vsaj dvoje njegovih razkošnih kopališč, zgrajenih tudi s pohorskim marmorom in mozaiki. O mestu še nimamo prave slike, ker leže njegovi ostanki in temelji povetnili se v zemlji, kolikor jih ni prišlo na dan po golem naključju ali ob kopanju rimskega kamnja in opeke za novo zidanje. Uganka je v tem, da se pojavi mesto pozneje od drugih rimskih naselij, najbrž v isti dobi kot pristanišče pod Belo cerkvijo, toda daleč od velikega cestnega prometa, ki edini oživlja mesto.

Tretja uganka: Kje je ležalo v dolini Krke rimsko mesto Crucium, ki ga omenja ob cesti Emona—Siscia tako imenovana Tabula Peutingeriana? Arheologi ga že dolgo zamaščejo od Hmeljnika pa vse do Skocjancev in Dobrave ob Krki. Neznani rimski potopisec pravi, da leži natančno sredi poti med Praetoriumom Latobijcev (Trebne) in Neviudunumom (Drnovim) na Krškem polju, 16 rimskih milj od prvega in prav toliko od drugega kraja. Dvorni knjižničar Premerstein in prof. Rutar sta matematično natančno ugotovila to sredino pri Jelšah blizu Otočca. Toda čudno, tam ni najti nobenih sledov kakšnega antičnega naselja.

Ugibali so, da je bil Crucium morda samo poštna postaja, na kateri so se popotniki odpočivali in postni sli menjavali trudne konje. To pa ne bi držalo. S propadom Rimljanov so njihove samotne pošne postaje, kot je bila najbrž tudi Acervo pri Stični, zares brez sledov izginile. Crucium pa omenja z močno predrugačenim imenom Cruppi celo še v začetku osmega stoletja Kozmografija, ki jo

je sestavil Neznamc iz Ravene (Ravenatis Anonymi Cosmographia). Zato smemo upravičeno trditi, da je bil Crucium več kot samo poštna postaja, da je bil pomembno večje naselje, ki je preživelo pet stoletij uničujočih navalov divjih Markomanov, Atilovih Hunov in drugih barbarov, za katerimi se umiri naša dežela šele v drugi polovici šestega stoletja.

Kustos Alfonz Müllner se je prvi drznil iskati Crucium v razvalinah bogatega rimskega mesta v Grobljah na šentjernejskem polju. Simon Rutar mu je zelo prepričevalno oporekal: Crucium je vendar rimsko itinarsko naselje, ležati je moralo potemtakem ob cesti Emona—Siscia; zanjo pa že od Mommsena vemo, da je tekla po levi strani Krke, medtem ko leže Groblje šest kilometrov južneje na drugi strani reke. Skrivnost rimskega Cruciuma je tako ostala zavita v neprodorno sivo meglo starega veka.

Četrta uganka: Od Schönlebnovih in Valvasorjevih časov ni nihče dvomil, da je bilo v rimskih časih glavno mesto keltskega plemena Latobijcev na Dolenjskem, Neviudunum imenovano, na tleh današnjega Drnovega na Krškem polju. Tam že stoletja prihajajo na dan bogati arheološki zakladi, obzidane in poslikane grobnice bogatih Rimljanov, denarji, lišp, orodje in izdelki umetne obrti. Že Linhart pa je osupnilo, da od Ljubljane do Drnovega ni po sledi stare rimske imperialne ceste 64 rimskih milj, kot bi jih moralo biti po podatkih rimske Tabule Peutingeriane od Emona do Neviudunuma. S 64 rimskimi miljami je prišel Linhart daleč čez Drnovo, k Čateškemu toplicam. Tam je nad Velikimi Malencami zares našel pravokotniške ostanke stare trdnjave in menil, da je morala biti tukaj rimska občina keltskih Latobijcev, z rimskim uradnim imenom Municipium Flavium Latobiorum Neviudunum, in ne pri Drnovem. Zgodilo se je nekaj podobnega, kot pozneje z Grobljami in Cruciumom: Tam, kjer bi moralo biti po rimskih cestnih merah neko

staroveško mesto, ga ni bilo najti, več milj proč pa so že dolgo odkrivali pomembne razvaline neznanega antičnega naselja.

Zgodovinar Kenner je gordijski voz zel uganke presekal, namesto da bi ga razvozal: na Drnovem naj bi bilo po njegovem mišljenju samo civilno mesto Neviudunum, pri Velikih Malencah pa politično in vojaško mesto enakega imena.

Zgodovinarji in starinoslovci so Kennerjevo močno prisiljeno misel sprejeli. Toda zares je težko verjeti, da bi dal kdaj človek dvema, le nekaj mil oddaljenima mestoma enako ime. Znano pa je tudi, da so trdnjavo pri Velikih Malencah zgradili Rimljani na starih ilirskih tleh šele v nemirnem poznem srednjem veku, menda v drugi polovici tretjega stoletja, če ne pozneje, medtem ko je rimska občina Latobijcev že dve stoletji cvetela. Skratka, v podobi naše Dolenjske v rimskih časih se je napokilo mnogo čudnih nesoglasij in neresenih vprašanj. Dvomi in protislovja pa so v vsaki znanosti spodbuda za nov korak k resnici.

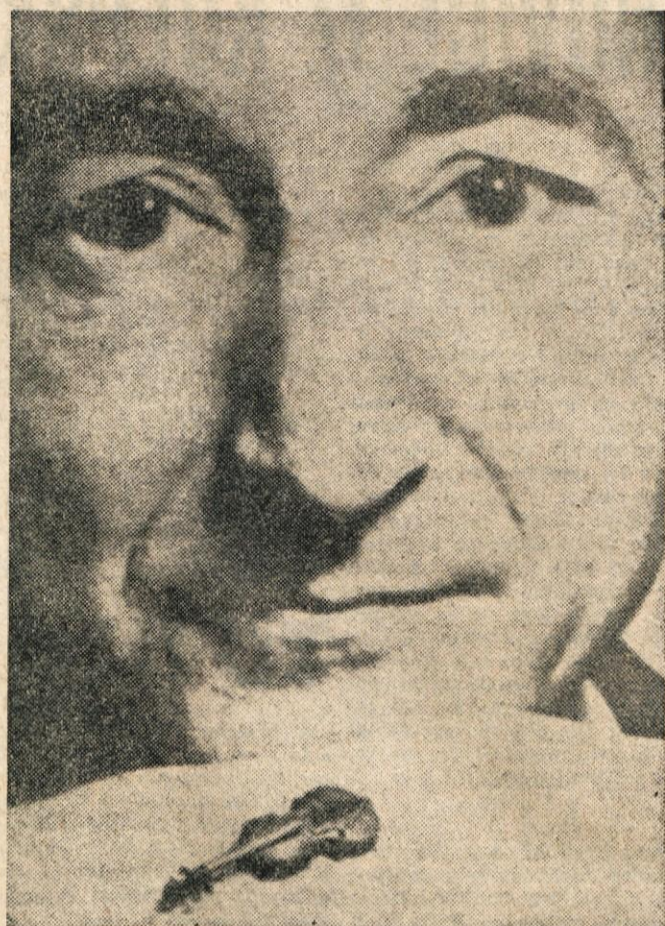
KATASTROFA RIMSKE CESTE

Slutil sem, da tiči za vsemi naštetimi težavami z Neviudunumom, Cruciumom, Drnovim, Grobljami in odkritim rečnim pristaniščem pod Belo cerkvijo ena sama neznanka, ena sama, še nepojasnjena skrivnost. Toda kakšna?

Presenetljivo misel mi je dala drobna novica v naših časnikih v jeseni leta 1957:

Zavoljo deževja so takrat postale ceste skozi močvirno Krakovo, koder je tekla nekoč tudi rimska cesta, neprehodne; ves cestni promet so morali preložiti z leve strani Krke na desno, skozi Šentjernejo in mimo Groblj na Kostanjevico. — Toda mar niso bile deževne dobe vedno, tudi v starem veku? V Krakovem leže globoko v zemlji cela hrastova debla, ki so se v davni pogreznili v nenadoma zamočvirjeno zemljo in v tisoč — in stotisočletjih na pol pogoglenela. Mar ni zajela podobna prirodna katastrofa v stoletjih starega veka kdaj tudi rimsko cesto Emona—Siscia? Naravnost čudno bi bilo, če je ne bi.

NAJMANJŠA NA SVETU

Je prav gotovo tale drobcena violina, ki jo je izdelal neki Francoz; dolga je le 32 milimetrov. Njen konstruktor pravi, da bi lahko na instrument igral, če bi je našel violinista odgovarjajoče rasti...

Vaše nagrade prihajajo...

Objavljamo prvi spisek daril našega letošnjega noveletnega nagradnega žrebanja, v katerem bodo sodelovali vsi stari in novi naročniki DOLENJSKEGA LISTA, ki bodo do 15. februarja 1959 poravnali polletno naročnino za naš tednik.

Znana tekstilna tovarna NOVOTEKS NOVO MESTO je prispevala za žrebanje svoje priznane kvalitetno

blago za moško obleko, medtem ko bo podaril RUDNIK RJAVEGA PREMOGA SE-NOVO

2 toni premoga — kock. Zdravilišče ČATEŠKE TOPLICE pri Brežicah bo nagradilo enega izmed naših naročnikov z

10-dnevnim pensionom, Belokranjska trikotna industrija BETI v Metliki pa bo prispevala

garnituro ženskega perila. KOPITARNA V SEVNICI sodeluje v letošnjem nagradnem žrebanju z

10 pari EXPRES napenjačev, KMETIJSKO GOSPODARSTVO Kostanjevica na Krki pa je pripravilo

50 drevesnih sadik in 50 trsnih cepiljenk.

Zdravilišče ŠMARJEŠKE TOPLICE s svojo čudovito okolico in zdravilno vodo bo tudi letos nagradilo enega izmed naročnikov Dolenjskega lista z brezplačnim

10-dnevnim pensionom.

Ostale nagrade bomo objavili prihodnji teden. Še vedno imate čas, da si naročite priljubljeni pokrajinski tednik novomeškega okraja, ki vas vsak četrtek seznanja z najnovejšimi dogodki, napredkom in uspehi vaše občine in ožjega domačega okolišja! Ne pozabite: prva nagrada letošnjega velikega žrebanja je

TELEVIZIJSKI SPREJEMNIK

ki ga bo uprava našega lista podarila enemu izmed naročnikov, ki bo do 15. februarja poravnal polletno naročnino!

POGOVOR S TOVARIŠICO SREČO

Marija Poreber, uslužbenka Uprave za dohodke pri ObLO Novo mesto, je dobila že dve nagradi Dolenjskega lista — prvih 15.000 dinarjev pri nagradnem žrebanju velike ankete, drugič 3000 dinarjev za pravilno rešeno letošnjo novoletno križanko.

Marija pravi na to: — Če bi imela v ljubezni toliko sreče kot pri Dolenjskem listu, potem bi bilo vse v redu. — Kdaj ste reševali križanko? — Na starega leta večer sem

do polnoči delala, potem sem pa vzela v roke Dolenjski list in začela reševati križanko. Veste, kar nora sem nanje! Vedno jih rešujem. Ob polnoči, ko so se vsi zabavali, sem jo ob radijski glasbi reševala. Na vaši upravi sem jo oddala pa šele zadnji trenutek.

O nagradah pa je dejala tole:

— Obkrat sem bila tako presenečena, da nisem mogla verjeti, da je res. Ko so mi povedali, da sem dobila nagrado, sem jim rekla, naj se

nikar ne norčujejo iz mene.

... in:

— Kar sem pri plači prikrajšana, mi doda Dolenjski list...

— Ste kaj pričakovali nagrado?

— Ne. Smejali smo se, ker je horoskop povedal, da bo začetek tedna dober, konec pa je

odvisen od mene... in dobila sem nagrado.

Za konec je še dodala:

— Upam, da bom prihodnjo novoletno križanko reševala ob televizijskem sprejemniku.

S tem je namignila na naše skorajšnje nagradno žrebanje. No, bomo videli!

IZUMRLI VELIKANI

Vedno znova naletijo znanstveniki v različnih delih sveta na ostanke nekdanjih živali-velikanov. V vzhodni Afriki je neka angleška ekspedicijska odprava odkrila okostja živali, ki so živele v tistih krajih pred približno 400.000 leti. Na sliki vidite okostje velikana-mesojedca, ki je živel pred sto tisoč leti; dolg je bil približno 25 metrov. Žena srednje velikosti sega velikanu komaj do vratu.

OKROGLE

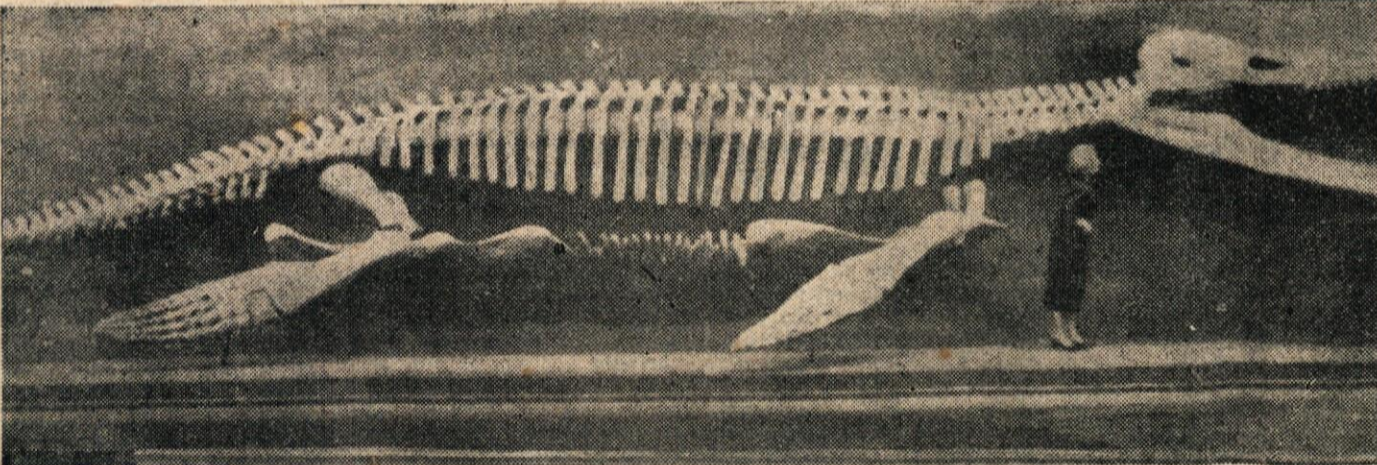
— A tako! Nista me še videla? Mistim pa, da me hosta kmalu spoznala!

SOFERSKA

Šofer se ločuje od svoje žene pa ga vpraša sodnik: »Kako dolgo pa že pravzaprav živite v zakoncu s svojo ženo?«
»Hm, kakih 36.000 kilometrov,« odgovori šofer.

SKOTSKA

McKormik ponoči vstane in se začne sprehajati po sobi. Pa ga vpraša žena: »Ja, kaj nisi vzel prašek za spanje?«
»Seveda sem ga, in ravno to mi preganja spanec. Venomer mislim, zakaj tako malo praška toliko stane.«

Ivan Tavcar OTOK in STRUGA

Bili sta mladi, lehkoižvni, in kar jima je v glavah vzkipele, se je moralo takoj izvršiti. Urno sta se napravila, na mizi pa pustili list, v katerem je bilo povedano, da sta se šli izprehajati. Potem sta tiho in šinili po stopnicah, čez vrt po skrivni stezi in čez most na eno stran v smrekov gozd. Tam pa sta sedli na mah in se otroško radovali, da se jima je tako lepo posrečilo skrivnostni ta izlet.

Po slabi poti sta odšli proti Strugi. Ponočno deževanje je bilo napravilo mnogo blata. Ako sta hoteli priti s suho nogo čalje, sta morali laziti po gošči. Umazali sta si dolgo obleko in tu in tam je ostalo tudi kaj na trnju. Ali vedno sta se smejala in ni emi ni prišlo na misel, da bi se vrnila.

»To bo mama gledala, ko naju ne bo nikjer!« je izpregovorila Serafina.

»To naju bodo iskali! Vsi strežaji bodo morali prelaziti gozdove!« se je smejala Lucija.

»Morda bodo mislili, da sva padli v vodo!«

»To bo lep dan danes!«

»Ze davno sem hotela videti to Strugo!«

»In ta baron, ali si videla, kako je bil umazan?«

»In na kakem konju je sedel!«

»In kako je gledal, ko je naju opazil!«

»To pa vem, da se boji žensk, ta divjak! In kako gleda!«

»Bogve kako gnezdo ima v tej svoji Strugi!«

»No, pa saj bova videli kmalu!«

Pot se je zavila v hrastov gozd. Okrog poti so rastle visoki, stari hrasti, obrastli s tistim dolgim, nitkastim mahovjem. Zolne so tolke po njih in kobilarji se oglašali po vejah. Dekletoma pa se je tu silno krasno zdelo, in prišli sta takoj do sklepa, da so taki izprehodi mnogo lepši, kakor pa tista hoja okrog pod sitnim nadzorstvom.

Ko sta stopili iz gozda na ravan, je ležala Struga pred njima. Struga s svojo podrtijo! Melanholičen vtisek, ali tudi romantičen!

»Poglej, kako romantično!« je vzkliknila kontesa Lucija, ki se je bila napila iz romanov navdušenja za romantiko.

»In cerkve imajo tudi!« je pristavila Serafina. »V to morava tudi! No, pa saj pregledava vse, ker tako ni nobenega doma!«

»Kakšen kruljav strežaj morda!« je dejala še Lucija.

»Ali to bo naju še vesel, ker tako vse leto ne vidi človeškega obraza!«

Nikogar ni bilo opaziti v zapuščenem poslopju. Na širokem dvorišču je stalo nekaj voz. Srčno sta šli skozi široka vrata. Tam pri hlevu je ležal na verigi priklenjen pes. Ali bil je tako star, da še vstal ni, ko sta se mu prikazali gospodični.

Nekoliko piščet je greblo po dvorišču,

potem pa se je kokodakaje razpršilo na vse strani.

Človeka ni bilo videti nikjer! Po strehah so kričali vrabci, kakor bi oni sami bili vznemirjeni po nenadnem obisku. Končno se je nekje na koridoru prikazal mlad hlapec ter pomolil razmršeno svojo glavo čez zid, raztegnil široka usta in — zopet izginil.

»Vidiš, da ni nikogar doma!« je izpregovorila kontesa Serafina veselo.

Kontesa Lucija pa je pristavila: »Sedaj pa kar pričniva in pregledava vse! Lahko bi se zgodilo, da puščobni gospod baron prikrevsa s svojim konjem nazaj, in potem bo konec najinemu veselju!«

Glasno smeječ se sta korakali čez dvorišče.

»Lucija, glej cerkev!«

»Torej najprej vanjo!«

Grajska ta kapelica je bila videti kakor širok stolp, katerega so na vrhu pokrili z malim dimnikom. Lesena streha je kapala na vseh mestih od ostrešja, in železni križ, postavljen vrhu stolpišča, dimniku enakega, se je bil med časom prevrnil in je sedaj visel žalostno navzdol.

Vrata kapelična so bila na stečaj odprta. Gospodični sta vstopili. Iz mračnega prostora pa sta skozi ubito okno pobegnili plašna goloba, ki sta gnezdila nekje v zapuščenem svetlišču. Mali oltar je bil v razpadu, svetniki na njem pa vsi polomljeni. Ta ni imel roke, drugi nekaj obleke ne. Tudi črna slika v razpadlem okvirju je bila raztrgana.

Vzgojeni v veliki pobožnosti, sta takoj pokleknila ter molili nekaj časa. Potem pa sta pristopili k ploščam, v steno vzdanim, katere so pravile, da so tu pokopani ti in ti struški gospodje, ki so bili v življenju tu in to ter so izvršili ta in ta spominna vredna dejanja. Pred vsako ploščo pa sta

se mudili in iz čudne stare nemščine kovali in ugibali, kar je bilo zapisanega.

Ko sta bili ravno zamislili in pogreznili v ploščo, ki je svetu oznanjevala življenja čine slavnega gospoda Eberharda, barona iz Struge, ju je prebudilo zoper vse pričakovanje smejanje, sladko-zveneče. Plašni sta odskočili ter pustili gospoda Eberharda na plošči.

Na pragu pri vходу je stala ženska, morda kakih deset let starejša od kontes. Bila je krasna! Okrog smejočega obraza so se li vsipali kodrasti lasje, in bela obleka okrog vitkega telesa ji je dajala prečuden vtisek. Kakor podoba iz pravljice se je bila hipoma prikazala! V naročju je nosila polno butaro cvetja in rož, da je bila njena podoba še bolj poetična. Ali iz

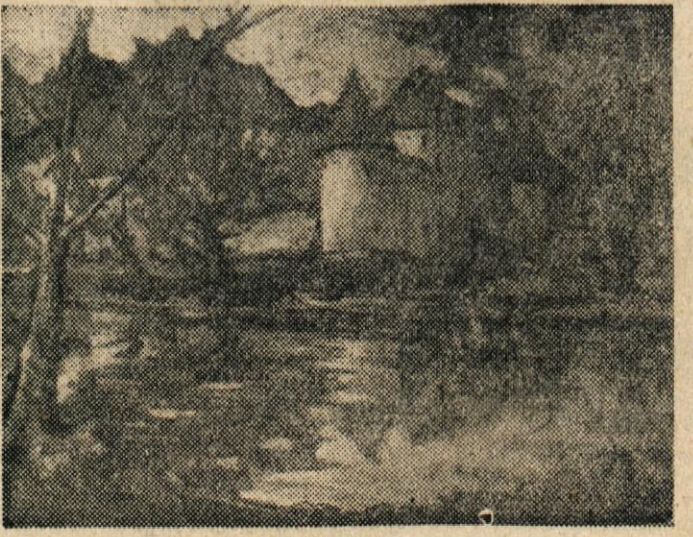
oči ji je šinil včasih nenaraven ogenj, ki pa je takoj zopet ugasnil in izginil pred tisto topostjo, ki jo nahajamo v pogledu blaznih oseb. In blazna je bila tudi v istini.

Sladko-zveneče se je smejala in njeno oko je z dopadanjem zrlo na tujki, ki sta se tako nepričakovano vsilili v njeno selišče.

III.

Kontesi, videč, da je samo ženska, sta se takoj pomirili, dasi sta bili v prvem trenutku ne malo osupli. Kontesa Serafina je izpregovorila srčno: »Hoteli sva pogledati to kapelico!«

Ali tujka se je vedno smejala, potem pa pristopila k njima ter vestno opazovala njiju obraz.

Vlado Lamut: GRAD OTOČEC NA KRKI